

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

**До захисту допустити:
Зав. кафедри**



Чечель А.О.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
«30» травня 2024 р.

**«ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ ЗМІЦНЕННЯ
ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
073 Менеджмент
освітньо-професійної програми
Муніципальний менеджмент
Левтерової Анни Ігорівни

Науковий керівник:
Зелінська Марина Ігорівна, кандидат
політичних наук, доцент, доцент
кафедри публічного управління та
адміністрування

Рецензент: Чернишов О.Ю., к.е.н.,
доцент, доцент кафедри економіки та
бізнес-технологій, Національний
авіаційний університет.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« _____ » 20__ р.

Київ – 2024

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)
Шифр та назва спеціальності _____ 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма _____ Муніципальний менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)



Чечель А.О.
(ППІ завідувача кафедри)
«30» травня 2024 р.

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Левтерової Анни Ігорівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи **Впровадження міжнародної практики зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні**

керівник роботи Зелінська Марина Ігорівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «16» лютого 2024 року №30.

2. Строк подання студентом роботи 20.05.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет)

Мета роботи - визначити можливості та шляхи впровадження міжнародної практики зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні.

Об'єктом є довіра громадян до місцевих органів влади та основні фактори впливу на її рівень.

Предмет дослідження - можливості зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики.

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретико-прикладні основи налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні

Розділ 2. Аналіз довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на сучасному етапі

Розділ 3. Шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики 5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Зелінська М. І., к. політ.н., доцент	01.04.2024	01.04.2024
2	Зелінська М. І., к. політ.н., доцент	25.04.2024	25.04.2024

6. Дата видачі завдання «01» квітня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1.	Погодження теми кваліфікаційної роботи	09.11.2023	
2.	Складання та погодження плану кваліфікаційної роботи	01.04.2024	
3.	Написання Вступу та 1 розділу кваліфікаційної роботи	02-12.04.2024	
4.	Написання 2 розділу кваліфікаційної роботи	13-28.04.2024	
5.	Написання 3 розділу кваліфікаційної роботи	29.04-19.05.2024	
6.	Написання Висновків та оформлення списку літератури, додатків	20-21.05.2024	
7.	Подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедрі	22.05.2024	

Здобувач

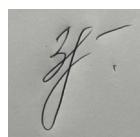


(підпис)

Анна ЛЕВТЕРОВА

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Науковий керівник роботи



Марина ЗЕЛІНСЬКА

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

ВСТУП5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ОСНОВИ НАЛАГОДЖЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ8

Основні засади налагодження довіри громадян до органів місцевої влади...9

Нормативно-правові основи забезпечення належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади в Україні17

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ27

2.1. Аналіз рівня довіри громадян до органів місцевої влади на сучасному етапі27

2.2. Проблемні аспекти налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні37

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ46

3.1. Міжнародний досвід зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади46

Шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики55

ВИСНОВКИ61

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ65

ВСТУП

Актуальність теми. В період глобалізації та існування економічної кризи не лише на вітчизняному, але й на світовому рівнях формування належного рівня довіри громадян до органів влади являється важливою ознакою демократичного ладу в країні. На сучасному етапі особлива увага приділяється довірі до органів місцевої влади, адже дані органи є найближчим до громадян та забезпечують взаємозв'язок між суспільством та державою.

Сьогодні формування довіри до органів місцевої влади відбувається під впливом факторів, вплив яких досить важко визначити. Розгортання гібридної російсько-української війни на території України спричинило потребу миттєвої зміни визначених напрямків подальшого розвитку децентралізації влади в країні, що може негативно позначитись в подальшому на рівні довіри громадян. Відповідно до цього, ускладнюється процес формування належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади, який передбачає євроінтеграційний процес України.

Враховуючи ситуацію, яка склалась в Україні актуальним питанням постає можливість впровадження міжнародної практики зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади. Врахування зарубіжного досвіду в процесі формування довіри до органів місцевої влади сприятиме подоланню невидимих бар'єрів між кожним громадянином та державою, що визначатиме високий рівень демократії та соціальної орієнтованості країни, незважаючи на політичну та економічну кризи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сучасному етапі значна кількість праць вітчизняних науковців присвячена питанню дослідження рівня довіри до органів місцевої влади, а саме: О. Банар, О. Волянська, А. Дарковіч, В. Гацко, Б. Левчук, О. Мелих, В. Олійник, Н. Перепелиця, І. Слободяник, С. Тимофєєв, І. Тищенко, В.Писаренко, Н. Чудик, Х. Бунтінг, О. Хусс, О. Кеудел, М. Хузаревиц, П. Куколович, М. Гукетський, Б. Махалітса, А. Павловська, К. Радзюк-Марушчак, Л. Райца, І. Томакова та ін. Більшість із зазначених науковців розглядають довіру громадян до органів влади із соціальної точки

зору, при цьому визначаючи його соціальний капітал. Вивченню довіри до органів місцевої влади як об'єкта публічного управління та адміністрування присвячено незначну кількість наукових досліджень, що визначає потребу детального аналізу та вивчення даного поняття.

Об'єктом дослідження є довіра громадян до місцевих органів влади та основні фактори впливу на її рівень.

Предметом дослідження являються можливості зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики.

Головною метою дослідження є визначити можливості та шляхи впровадження міжнародної практики зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- ивчити основні засади налагодження довіри громадян до органів місцевої влади;
- ивчити нормативно-правові основи забезпечення належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади в Україні;
- роаналізувати рівень довіри громадян до органів місцевої влади на сучасному етапі;
- изначити проблемні аспекти налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні;
- роаналізувати міжнародний досвід зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади;
- формуванати шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики.

Методи наукового дослідження. Під час проведення дослідження було використано ряд методів, а саме: метод аналізу та синтезу, статистичний метод, метод узагальнення, івент-аналіз та метод вивчення документів. Дані методи надали можливість отримати детальні результати та сформуванати більш точні висновки.

Наукова новизна отриманих результатів. За результатами дослідження було визначено шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики, а саме залучення громадян до участі у діяльності органів місцевої влади; розвиток горизонтального партнерства на місцевому рівні; підвищити ефективність прогнозування на місцевому рівні; провести модернізацію електронного урядування та публічного інформування. Визначені шляхи запропоновано об'єднати під час формування інформаційної е-платформи для громадян. Дана е-платформа забезпечить основну вимогу євроінтеграційного процесу щодо цифровізації діяльності органів влади та сприяти зміцненню довіри громадян, оскільки вони будуть мати доступ до правдивої інформації та матимуть можливість активно приймати участь розвитку громади.

Структура роботи. Дана кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Робота містить 10 рисунків та 3 таблиці. Обсяг основного тексту становить 59 сторінок. Загальний обсяг – 66 сторінок. Список використаних джерел – 39 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ОСНОВИ НАЛАГОДЖЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

сновні засади налагодження довіри громадян до органів місцевої влади

Наявність довіри громадян до влади являється головною ознакою сучасної демократичної та правової держави. Головним аспектом у дослідженні довіри громадян являється правильний розподіл основних засад налагодження довіри громадян до органів державної та місцевої влади. Це пов'язано з тим, що органи місцевої влади є набагато ближчими до населення підпорядкованих регіонів, як органи державної влади.

Довіра громадян до влади має важливе значення у згуртованості населення та забезпечує належний рівень врядування, а також вона визначає наявність соціального капіталу в країні. У більшій мірі поняття довіри громадян до органів влади досліджується із соціальної точки зору, хоча вона займає одне з пріоритетних місць в процесі формування засад публічного управління та адміністрування.

Значна частина сучасних науковців формують власні дослідження категорії «довіра до влади» базуючись на працях таких відомих зарубіжних науковців, як М. Вебер та Т. Парсонс. Німецький соціолог М. Вебер досліджуючи роль суспільства у формуванні цінностей держави відзначав про існування взаємозв'язку дій в системі загальних цінностей. При цьому науковець стверджував, що існують відмінності оцінки поведінки в рамках різних систем, які полягають в тому, що в одній системі вона може бути раціональною, а в іншій – нераціональною. Виявлення значення довіри за М. Вебером притаманним є для раціонального типу дій, які здійснюють вплив на формування основних цінностей, що сприймаються через засвоєння культурного коду суспільства індивідом. Німецький соціолог стверджував, що на основі довіри громадян формується раціонально-правова легітимність влади [19, С. 169].

На основі наукових висновків М. Вебера спостерігається наростаючий ефект від існування довіри. Він визначається тим, що спочатку довіра встановлюється на міжособистісному неофіційному рівні, але згодом стає основою формування громадською культурою, адже впливає на формування загальнонаціональної системи політично-громадських інститутів та довіри до них.

Американський соціолог Т. Парсонс також стверджував про існування системності у взаємодії суспільства, яка базується на підставі існування довіри між різними суб'єктами держави. Науковець досліджував вплив довіри в контексті концепції взаємообмінів ресурсів між усіма підсистемами суспільства. Т. Парсонс визначав довіру фактором, який забезпечує суспільну стабільність в країні, адже саме на її основі формується політично-управлінський сектор кожної країни [19, С. 169].

О. Волянська досліджуючи довіру до публічної влади та фактори, що впливають на її формування в період надзвичайних ситуацій зазначає, що важливим аспектом в процесі дослідження поняття довіри є розмежування об'єкту та предмету довіри. Науковець стверджує, що під сутністю поняття «довіра» варто розуміти очікування суб'єктом від об'єкта певної поведінки, яка має базуватися на чесності, розумінні, допомозі, відвертості, вірності, підтримці тощо. Визначаючи поняття «довіра до влади» О. Волянська зазначає, що дана довіра являє собою феномен інституційної довіри, який вміщує в собі всі елементи взаємодії населення та влади. При цьому, існуючий рівень довіри населення країни до влади характеризує ефективність діяльності кожного представника публічної влади. Іншими словами, довіру до влади можна охарактеризувати як вираження сподівання суспільства, що органи влади здійснюють управлінську діяльність на благо народу та на підставі цього намагаються задовольнити потреби та інтереси суспільства [19, С. 168].

Українські науковці Левчук Б.О. та Мелих О.В. досліджуючи вплив довіри на легітимацію влади зазначають, що питання вивчення поняття довіри є нерозривно пов'язаним з концептами політичного та соціального капіталів.

Науковці дотримуються думки, що поняття соціального капіталу з'явилося першим та являється основою для формування політичного капіталу. При цьому у склад основних чинників на основі яких формується соціальний капітал входить взаємна довіра. Відповідно цього можна стверджувати, що на перший погляд таке малодосліджене на сьогодні поняття «довіра до влади» являється «каталізатором» формування соціального та політичного капіталів [29, С.23].

Також Левчук Б.О. та Мелих О.В. зазначають, що головним завданням кожної держави, яка позиціонує себе як демократична має бути забезпечення усіх вимог для формування довіри громадян до влади. За своєю суттю, довіра – віра в надійність системи або конкретної людини. А довіра до влади – впевненість кожного громадянина та суспільства в цілому, що органи влади працюють на благо кожного [29, С.23].

Досліджуючи довіру як фактор політичного розвитку країни на основі наукових праць Ф. Фукуяма науковець Н.О. Перепелиця зазначає, що існуючі теорії в соціальних і економічних науках визначають довіру як головну ознаку, яка охарактеризовує розвинуте суспільство. Вона має розгалуженні та всеохоплюючі масштаби, оскільки притаманна відносинам як на рівні конкретних індивідуумів, так і у сферах управлінських та громадських інституцій. Також науковець стверджує, що категорія довіри на рівні держави визначається як особлива організація відносин між суспільством та державою. Н.О. Перепелиця також відмітила, що американський соціолог Ф. Фукуяма охарактеризовує довіру як відчуття моральної, політичної та соціальної єдності, яка базує на основних цінностях суспільства [31, С.15].

Також відповідно до сформованих тверджень Н.О. Перепелиця довіра може охарактеризовуватися як інтегральний показник соціального капіталу. Це пов'язано з тим, що вона відображає усю сукупність неформальних норм міжособистісних дій. Н.О. Перепелиця зазначає, що такі сфери суспільного життя, як політика, економіка та право функціонують значно краще при високому рівні довіри громадян до влади. Науковець зазначає, що довіра

являється складним феноменом, а також є одним з найважливіших факторів, який визначає характер усіх міжособистих, політичних та соціальних стосунків. Н.О. Перепелиця також зазначає, що концепція довіри до влади має пряме співвідношення з поняттям «соціальний капітал». Дана концепція безпосередньо включена в механізм, який сприяє стабільності в суспільстві та політичному розвитку в країні [31, С.15].

Поняття існування довіри до влади є досить складним, оскільки точно визначити рівень довіри практично неможливо, адже вона має матеріального вираження. В процесі проведення дослідження довіру варто розглядати як певний поетапний ланцюг взаємодії між суб'єктом та об'єктом, що має притаманні йому три основні ланки (див. рис. 1.1)

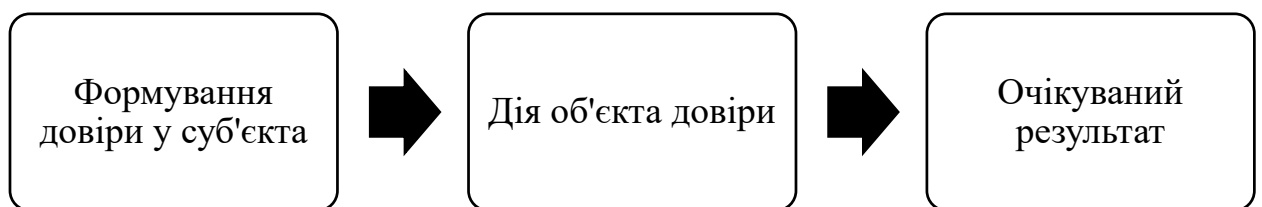


Рис. 1.1 Етапи формування довіри*

*Джерело: сформовано автором

Відповідно до відображених на Рис. 1.1 етапів, можна зазначити, що довіра – це віра в те, що органи влади ефективно виконають свої функції, що призведе до бажаного результату навіть коли ніхто не спостерігає. Таким чином, поняття «довіри» ототожнюється з поняттями «віра» та «впевненість».

Теорії виникнення довіри до влади можна загалом класифікувати як інституційної чи культурної. Інституційні теорії розглядають довіру до влади як обумовлену політичною системою, тоді як у теоріях культури довіра до влади походить від культурних норм і, таким чином, є екзогенною для політичної системи [15].

На формування довіри до органів влади впливає ряд факторів (див. рис. 1.2). Громадяни довіряють державним установам, коли вони приносять користь відповідній спільноті. Це особливо актуально, коли суспільні блага,

послуги чи роботи – такі як дороги, лікарні, школи та інша соціальна інфраструктура – можуть використовуватись багатьма громадянами чи приватним сектором. Для ефективного виробництва цих результатів муніципальні органи влади мають функціонувати належним чином.

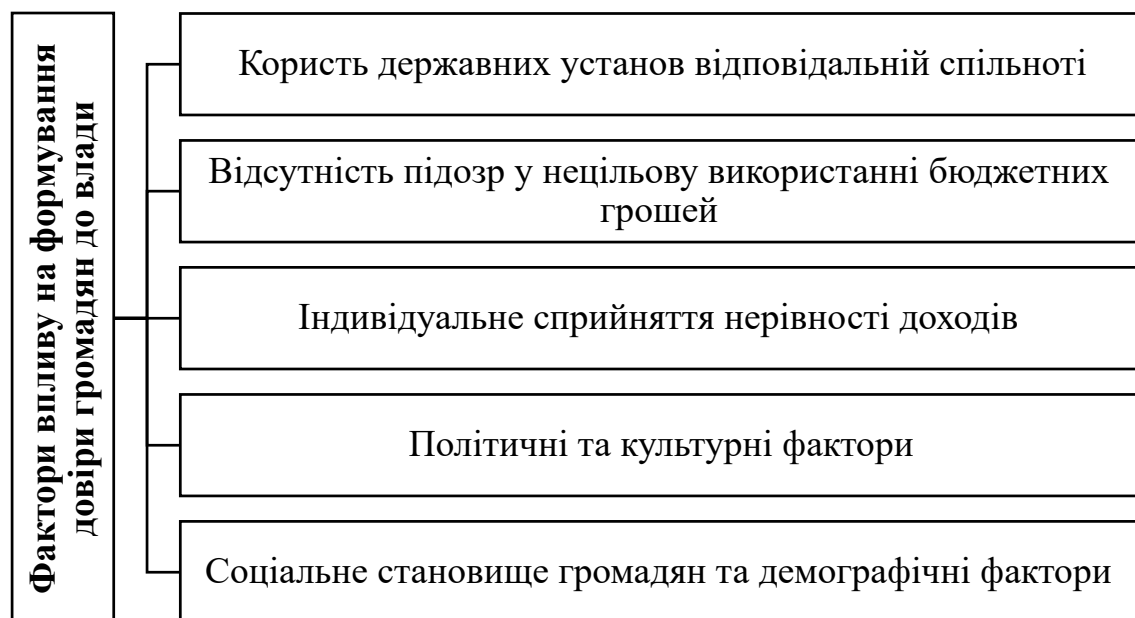


Рис. 1.2. Фактори впливу на формування довіри громадян до влади*

*Джерело: сформовано автором

Громадяни схильні довіряти органам влади, коли немає підозр у нецільовому використанні бюджетних грошей. Відсутність довіри, яку підживлює корупція, підриває зусилля органів влади щодо боротьби з корупцією і змушує громадськість регулярно ігнорувати обіцянки влади постачати товари та послуги.

Індивідуальне сприйняття нерівності доходів є важливим чинником, що визначає довіру. Загалом, суспільство з нижчим рівнем нерівності доходів мають вищий рівень довіри до влади, оскільки більш високий рівень нерівності доходів пов'язані з вищим рівнем економічної незахищеності.

Довіра до влади також суттєво залежить від політичних і культурних факторів. Громадяни, які інтегровані та залучені до системи державного управління, як правило, мають значно вищий рівень довіри до більшості урядових інституцій, ніж люди, які менш інтегровані та не залучені.

Аутсайтери і люди, які політично, в ідеологічному сенсі, від державних інституцій мають менше довіри до цих установ. Те саме стосується політико-культурних факторів, коли інститути та громадяни слабо інтегровані.

Політико-культурні змінні мають найсильніший вплив загальний вплив на коливання довіри людей до влади. Це свідчить про те, що інтеграція, залучення та участь у політичній системі та політичній адміністративній культурі є більш важливими для довіри до державних інституцій, ніж функції цих інституцій та їх ефективність, а також важливіші за соціальні чи демографічні фактори.

Сильний ефект загального задоволення демократією вказує на те, що пасивна політична інтеграція та задоволення можуть бути такими ж важливими для довіри як більш активна політична участь, наприклад членство в партії. Варіація в рівень довіри можна пояснити більше політичними, ніж соціальними факторами. Альтернативна регресія, усунення домінуючої політико-культурної змінної – задоволеності з демократією – показує, що цю основну картину можна змінити в більшому напрямку зростання важливості змінних задоволеності.

Соціальне становище та демографічні фактори також впливають на рівень довіри до органів влади. Люди, зайняті в державному секторі, як правило, більше довіряють, ніж люди, які його не мають відношення до державних управлінських структур. Також мають більше довіри до влади люди з вищою освітою. Вік також впливає на показник довіри. Люди похилого віку загалом більше довіряють державним установам, ніж молоде покоління.

В умовах демократії органи місцевої влади діють від імені кожного громадянина, який проживає на підвладній їй території, при цьому виконуючи так званий соціальний контракт – надаючи товари, послуги та свободи, які очікувані громадянами, в обмін на схвалення та участь цих громадян у роботі управлінських інститутів.

Окрім того, довіру до органів влади можна також визначати основою формування системи управлінської діяльності органів місцевої влади.

Громадяни обираючи представників до органів місцевого самоврядування покладають надію на те, що обрані кандидати задовільнять їх існуючі потреби.

Ще однією важливою особливістю формування довіри до органів влади може бути дифузія. Дифузійна довіра до органів влади – довіра, яка може бути до управлінських інститутів загалом або до кожного управлінця окремо. Досить явно дифузна довіра проявляється у тому, що у більшості громадян є присутня довіра до існуючої демократії в країні, але відсутня довіра до конкретних управлінських інститутів [2].

Характерною особливістю довіри до органів місцевої влади є те, що її рівень зазвичай значно вищий ніж до органів державної влади. Це пов'язано з тим, що коли ухвалення рішень локалізовано і в меншому масштабі, легше задовольнити потреби місцевого населення, громадянам легше відчувати близькість до представників органів влади та забезпечити прозорість спілкування. Це одна з теорій, яка пояснює, чому місцеві органи влади мають вищий рівень довіри, ніж державні. Ще однією теорією є те, що місцева політика менш партійна. Хоча, звичайно, це ідеологічне суперництво існує на місцевому рівні, існує більше відчуття співпраці між партіями для задоволення місцевих потреб, що вдало поєднується із виконанням основних засад національної політики [2].

Головним фактором впливу на налагодження довіри до органів місцевої влади являється прозорість їх діяльності. Прозорість місцевого самоврядування – це відкритість, з якою місцевий орган влади веде свої справи. Він показує, як багато громадян цього органу можуть дізнатися про всі аспекти місцевого самоврядування, включаючи фінанси, прийняття рішень та багато іншого. Коли органи витрачають державні гроші, то правильно, що ті, хто надає кошти, мають можливість бачити, як вони використовуються. Іноді їм доводиться мати право голосу у роботі органів місцевої влади відповідно до їх демократичного права обирати посадових осіб.

Коли місцеві органи місцевого самоврядування чітко пояснюють причини рішень, які вони ухвалюють, і докладно описують, на що саме вони

витрачають свій бюджет, громадськість з більшою ймовірністю їм довірятиме. Якщо ці рішення ухвалюються таємно, люди можуть бути стурбовані тим, що вони не дотримуються належної правової процедури. Навіть якщо виборці не погоджуються з рішеннями, поки вони бачать прозорий і справедливий процес, вони можуть вірити, що вони були прийняті на законній основі.

Налагодження довіри на місцевому рівні має важливе значення для забезпечення успіху державної політики та програм, які залежать від співпраці та погодження громадян або спрямовані на зміну поведінки широкої громадськості.

Довіра до місцевої влади є важливою для соціальної єдності та добробуту, оскільки вона впливає на здатність муніципальних органів влади керувати та дозволяє їм діяти без примусу. Виходячи з цього, вона є необхідною умовою для справедливого та ефективного функціонування усіх органів влади.

Варто відмітити, що довіра громадян до влади також залежить від відповідності уподобань громадян і бізнесу, їхнє тлумачення того, що є правильним і справедливим, а що є несправедливим і негативним сприйняттям діяльності влади. Як наслідок, довіра громадян значною мірою визначається культурою і залежить від контексту.

Характерним для категорії «довіра до влади» є те, що вона вимірюється сприйняттям влади громадянами на основі опитування через вплив культурних та інших контекстуальних факторів. При вимірюванні рівня довіри до влади основним є те, щоб зосереджуватися на абсолютних рівнях довіри до влади, зміни рівня довіри з часом може надати краще розуміння.

Довіра до влади як категорія лежить десь між довірою як сприйняттям і довірою як поведінкою: вона базується на позитивному сприйнятті та може спричинити довірливу поведінку. Довіру як сприйняття не можна відрізнити від схвалення, задоволення та легітимності, в той час як довіра як поведінка втрачає те, що довірливі громадяни не потребують участі довірливої поведінки, якщо витрати на це будуть непропорційно високими. У переважній у

більшості випадків існуюча емпірична підтримка пов'язує довіру з опитуваннями підтримки, а не реальною поведінкою [15].

Дослідження довіри як когнітивного процесу полягає в тому, що варіації рівнів довіри (обидва поздовжній і поперечний) може бути обумовлено не тільки варіації в поведінці, але також і варіації в мисленні. Наприклад, падіння з часом довіри громадськості до влади може бути результатом зростання більш вимогливих або, можливо, більш критично налаштованих і допитливих громадян, а не серйозні зміни в функціонування органів влади.

Варто відмітити, що формування довіри громадян базується також на тому, що варіація довіри між різними державними інституціями є відносно невеликою, але зазвичай довіра найвища до влади в цілому та найнижча до конкретних державних управлінців. Громадяни з високим рівнем довіри до однієї державної установи також схильні довіряти іншим державним інститутам, тоді як недовіра до одних пов'язана з недовірою до інших.

Таким чином, довіра являє собою поняття, що на сучасному етапі досліджується як основа політичного та соціального капіталу країни. Без довіри громадян до влади існування демократичного ладу в країні практично є неможливим. Процес налагодження довіри громадян є багатограним та нього впливає ряд факторів, кожен із яких залежить від подання та сприйняття інформації в процесі налагодження взаємовідносин між їх суб'єктами.

ормативно-правові основи забезпечення належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади в Україні

Місцевий рівень управління є важливою основою для практики демократії. Саме на місцевому рівні люди стикаються з конкретними соціальними проблемами і, перш за все, там очікують проведення ефективної політики та рішень. Таким чином, місцевий рівень розглядається як ключове місце для проявів і застосування демократичних ініціатив, які можуть у кінцевому підсумку привести до трансформації соціального та політичного сектору в цілому.

Вагоме значення у забезпеченні належного рівня довіри громадян до місцевої влади належить правовому забезпеченню контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, який являється процесом формування, реалізації та постійного підтримання нормативно визначеної якості відповідної діяльності, що забезпечують досягнення її мети за допомогою нормативно-правових засобів. Конституційно-правове та адміністративно-правове регулювання має пріоритет у правовому забезпеченні контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Правове забезпечення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування передбачає:

- організацію функціонування суб'єктів контролю;
- форми і методи здійснення контролю та нагляду;
- принципи взаємодії органів місцевого самоврядування та суб'єктів контролю;
- гарантування законності під час здійснення контролю;
- гарантування дотримання прав та інтересів громади та суспільства.

Головною підставою забезпечення належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади в Україні є дотримання усіх визначених засад законодавчою базою України.

До основних нормативно-правових актів, які визначають діяльність органів місцевої влади відносяться:

- Конституція України;
- Бюджетний кодекс України;
- Податковий кодекс України;
- Цивільний кодекс України;
- Господарський кодекс України та ін.;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»;
- Закон України «Про державну службу»;

а інші нормативно-правові акти, які регулюють діяльність органів місцевої влади.

Принципи місцевого самоврядування визначає Розділ XI Конституції України. Він визначає місцеве самоврядування як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції України. Місцеве самоврядування здійснюється як громадянами безпосередньо так через органи місцевого самоврядування. Проте стаття 2 Конституції також чітко визначає, що Україна є унітарною державою, що полегшує її для оскарження реформ місцевого самоврядування через Конституційний суд, що на сьогодні визначається як проблемне питання. Також головний нормативно-правовий акт України визнає організаційну, фінансову та правову самостійність органів місцевого самоврядування. Однак ці принципи не завжди можуть знайти практичну реалізацію [27].

Органи місцевого самоврядування, територіальні громади і держава в особі своїх органів мають право безпосередньо здійснювати контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування встановлюється за ст. 143 Конституції України. Відповідно до ч. 4 ст. 143 Органи місцевого самоврядування підконтрольні відповідним органам виконавчої влади у питаннях здійснення ними повноважень органів виконавчої влади. Подальше правове забезпечення внутрішнього та зовнішнього державного контролю над діяльністю органів місцевого самоврядування реалізується у відповідних законах і підзаконних актах, які не можуть бути сказав про зовнішній громадський контроль [27].

Громадський контроль за органами місцевого самоврядування закріплено в Конституції України опосередковано та впливає зі змісту ст. ст. 0, 143. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 143 Конституції України територіальні громади мають право [27]:

езпосередньо або через органи місцевого самоврядування, утворені ними, управляти майном, що є комунальною власністю;

атверджувати програми соціально-економічного і культурного розвитку та контролювати їх виконання;

атверджувати бюджети відповідних адміністративно-територіальних підрозділів та контролювати їх виконання;

становлювати місцеві податки і збори відповідно до закону;

абезпечувати проведення місцевих референдумів та реалізація їх результатів;

творювати, реорганізовувати та ліквідовувати комунальні підприємства, організації та установи, а також здійснювати контроль за їх діяльністю;

ирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їх компетенції.

Конституція України є основою для розвитку системи законів, що регулюють відповідні суспільні відносини.

Формування конституційних засад контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування відбувався під впливом міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування. Поняття про моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування активно розвивається у світі та є міжнародно визнаною технологією. Такі міжнародні інституції, як ООН, Рада Європи, Європейський Союз, Організація з безпеки та співробітництва в Європі та інші, впливають на формування відповідної правової бази в світі [39,

Ці інституції створили значну кількість відповідних правил, рекомендацій і стандартів до організації та здійснення громадського контролю в окремих сферах суспільного життя і які повинні бути імplementовано в національне законодавство. Світові та регіональні (європейські) стандарти громадського контролю складають систему норм, які охоплюють найважливіші аспекти участі громадськості. Ця система не є стабільною, і постійно розвивається з розвитком суспільних відносин у рамках понять громадськості адміністрації (таких як «Належне врядування» та «Демократичне врядування»), які були перевірені досвідом і практикою

держав ЄС. Міжнародно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою України є частиною національного законодавства, що регулює контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування. Але більшість таких документів має рамковий, рекомендаційний характер і не базується на стабільній основі ефективного гарантійного механізму [39, С. 139].

Закони, що регулюють правовий статус органів місцевого самоврядування, суб'єктів контролю та форми його виконання посідають особливе місце в системі забезпечення контролю за діяльністю місцевого самоврядування органів, органічно розвиваючи і доповнюючи положення Конституції України та відтворюючи міжнародні стандарти.

Окремий закон, який би регулював здійснення контролю за діяльністю місцевого самоврядування органів в Україні не створено. Відповідні норми встановлені у великій кількості різних і часто містять не пов'язані між собою дії. Система законів та підзаконних актів у сфері контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування не є цілісною і рівномірною. Закони та підзаконні акти в цій сфері залежно від предмета правового регулювання поділяються на ті, що регулюють внутрішній і зовнішній (державний і громадський) контроль за діяльністю місцевого самоврядування. Отже, перш за все заслуговує на увагу правове забезпечення внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування [39, С. 139].

Основні принципи внутрішнього контролю закріплені в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Місцеві ради контролюють діяльність створених ними органів виконавчої влади (ст. 11), виконавчі комітети (ст. 51), відділи, управління та інші органи (ст. 54), а також сільські, селищні, та міських голів (п. 6 ст. 42) [25].

Загалом, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає [25]:

- організаційно-правову основу органів місцевої влади;
- автономію та повноваження місцевих органів влади;
- орядок організації та формування органів місцевої влади;

ормування матеріальної та фінансової основи діяльності місцевих органів влади;

изначає гарантії органів місцевого самоврядування;

изначає відповідальність посадових осіб та місцевої влади.

Даний нормативний акт являється законодавчим підґрунтям діяльності органів місцевої влади. Не чітке дотримання визначених у ньому норм спричинює дисбаланс у діяльності місцевих органів влади, що безпосередньо впливає на рівень довіри громадян.

Нещодавно (у 2023 році) було підписано Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», який став важливим нормативним актом у підвищенні рівня довіри громадян до органів місцевої влади, оскільки його основні засади передбачають підвищення контролю за якістю та ефективністю діяльності місцевих органів влади. До основних змін, які внесені даним Законом відносяться [26]:

озмежування між статусом службовців та статусом виборних посадових осіб органу місцевого самоврядування;

изначення принципу політичної неупередженості представників органів місцевої влади;

изначення засад проведення відкритих конкурсів щодо обрання на посади службовців місцевих органів влади;

публікування через Єдиний портал вакансій публічної служби оголошення про конкурс та отриманні результати;

роведення щорічного оцінювання отриманих результатів діяльності органів місцевої влади;

изначено порядок професійного розвитку працівників місцевих органів влади;

формовано механізм кар'єрного росту працівників органів місцевої влади; досконалення кадрового резерву;

изначено діапазон посадових окладів;

изначено основні аспекти матеріальної та дисциплінарної відповідальності працівників місцевих органів влади.

Закон України «Про державну службу» визначає принципи, організаційно-правові забезпечення ефективної, публічної, політико-неупередженої, професійної, орієнтованої на громадян державної служби, що функціонує в інтересах суспільства та держави. Також даний Закон визначає порядок реалізації права рівного доступу до державної служби кожним громадянином України, яке базується на особистих досягненнях та якостях

Варто відмітити, що Закони України, які регулюють діяльність органів місцевої влади являються не лише нормативно-правовою засадою регулювання, але є основою формування основних засад громадського контролю. Загалом, дані Закони поділяють на три групи:

акони, що визначають правовий статус органів місцевого самоврядування: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування» тощо;

акони, що забезпечують доступ до інформації: «Про звернення громадян», «Про інформацію», «Про доступ до громадськості інформація», «Про захист персональних даних» тощо;

акони, що визначають правовий статус інститутів громадянського суспільства (суб'єктів громадського контролю): «Про громадські об'єднання», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про організацію роботодавців, їх об'єднання, права та гарантії їх діяльності», «Про благодійна діяльність та благодійні організації», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про органи самоорганізації населення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіо мовлення», «Про інформаційні агентства» та ін.

Окрім Конституції, Кодексів та Законів України діяльність органів місцевої влади та налагодження взаємодії з громадянами базується на Постановах Кабінету Міністрів України, Розпорядженнях та Положеннях.

Зауважимо, що внутрішній контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування є найбільш врегульованим законодавством і деталізується через місцеву нормотворчу діяльність цих органів. З питань організації та правового забезпечення внутрішнього контролю, органи місцевого самоврядування користуються широкими дискреційними повноваженнями. Право самостійно вирішувати питання внутрішнього контролю реалізується через розпорядження місцевих голів та рішення рад, які затверджують правила внутрішнього розпорядку та процедури контролю.

Також досить часто виникає проблема в тому, що не всі органи місцевого самоврядування зацікавлені та визнають необхідність організувати внутрішній контроль. Цей процес ускладнюється відсутністю досвіду органів місцевого самоврядування з питань організації системи внутрішнього контролю, відсутність чіткого розуміння того, як забезпечити її ефективне функціонування.

Варто відмітити, що існуюча правова база обмежує повноваження виборних органів на місцевому рівні. Більше того, механізми, які гарантують відповідність рішень самоврядування законодавству, залишаються слабкими. Також не обов'язково існує будь-яка відповідність між правовим статусом органів місцевого самоврядування, що призначаються та обираються, та особами та установами, які мають реальну владу. Багато чинників – таких як високий рівень корупції, розмиті відмінності між політикою та бізнесом, регіональна напруженість та відсутність довіри – визначають, хто має формальну владу, а хто має неформальний вплив.

Законодавча база має впливове значення на формування довіри до органів місцевої влади. Це пов'язано, з тим, що кожен орган влади отримує легітимацію через пряме волевиявлення населення країни (через вибори) і виступає як орган народного представництва.

У значному обсязі літератури описуються багато недоліків місцевого управління. До них можна віднести:

- едостатня ясність у розподілі повноважень між місцевими органами влади та місцевими органами державної виконавчої влади;
- едостатні ресурси, що виділяються на загальнонаціональному рівні;
- ідсутність ефективної та раціональної бюрократії;
- ідсутність інституційного поділу між економічною та політичною сферами;
- тручання місцевих органів державної влади у діяльність органів місцевого самоврядування;
- ебажання органів влади та представників влади відкривати свою діяльність для громадськості;
- ідсутність законодавчого обов'язку та відповідальності (а не тільки можливості) в органів місцевого самоврядування залучати громадськість до процесів прийняття рішень;
- обоювання державних службовців, що громадяни своєю участю затягнуть процес прийняття рішень;
- ідсутність знань та навичок, необхідних для активної участі у житті українського громадянського суспільства;

Окрім того, незважаючи на існування різних форм впливу громадян на владу, значна частина населення залишилася відірваною від процесів розробки, ухвалення та реалізації правлінських рішень. Більше того, багато державних установ не використовують наявний потенціал залучення громадян до вирішення місцевих проблем. В результаті, як показує новітня історія України, низький рівень відкритості, прозорості та оперативності в органах влади, відсутність доступу громадськості до адміністративних процесів, відсутність ефективного діалогу влади та народу у поєднанні із централізованою системою влади може призвести до зниження рівня довіри.

Місьцеве самоврядування в Україні існує для того, щоб дозволити громадам (громада чи територіальна громада є основною одиницею адміністративного поділу в Україні, аналогічною до муніципалітету) керувати

своїми справами в рамках Конституції та національного законодавства. задоволення конкретних потреб і переваг місцевого населення.

Протягом багатьох років в Україні проводилися реформи щодо децентралізації влади та надання більшої кількості повноважень та ресурсів органам місцевого самоврядування. Метою цих реформ часто є посилення місцевої автономії, підвищення ефективності управління, покращення надання послуг та наближення процесу прийняття рішень до народу. Вони також часто припускають об'єднання невеликих спільнот у більші адміністративні одиниці для більш ефективного управління.

Отже, ефективно сформована нормативно-правова база діяльності органів місцевої влади є основою формування належного рівня довіри громадян. Це пов'язано з тим, що на підставі існуючої законодавчої бази формуються основні засади громадського контролю, результати якого є підґрунтям визначення ефективності діяльності органів місцевої влади та формування довіри суспільства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Аналіз рівня довіри громадян до органів місцевої влади на сучасному етапі

На сучасному етапі аналіз рівня довіри громадян до органів влади є важливим процесом у системі публічного управління та адміністрування. Враховуючи те, що органи місцевої влади являються найближчим до громадян публічним органом державного управління оцінка рівня довіри до них має вирішальне значення в процесі його формування.

За усі роки незалежності України рівень існуючої довіри суспільства до тих, хто взяв на себе обов'язок нести відповідальність за його добробут та розвиток систематично змінювався. Дані зміни зазвичай наставали коли обрані представники влади не виправдовували сподівань громадян. Варто відмітити, що характерним для України є те, що рівень довіри громадян до різних гілок влади має різне значення. Зазвичай, до органів місцевої влади довіра має вищий рівень, а ніж до загальнодержавних управлінських органів. В основному це пов'язано з тим, що представники місцевих органів влади мають можливість налагоджувати пряму комунікацію з громадянами, які проживають на території України, що підпадає під їх управлінський вплив.

Органи місцевої влади в Україні відіграють ключову роль у налагодженні прямого взаємозв'язку між державою та її громадянином. Проте, існують питання, які потребують залучення централізованих ресурсів (засобів) та вирішуються на рівні державному. До таких питань відносяться [36, С.253]:

- езалежність держави та її територіальна цілісність;
- ормування єдиної правової бази;
- рийняття державних програм та їх реалізація;
- озробка засад державної політики та їх впровадження;
- онституційне визнання та гарантії основних прав і свобод громадян та ін.

Довіра громадян до органів місцевої влади в Україні базується на ефективно сформованому механізмі забезпечення підзвітності органів місцевої влади перед громадянами, що проживають на території, яка підлягає їхньому контролю та управлінню (див. рис. 2.1).

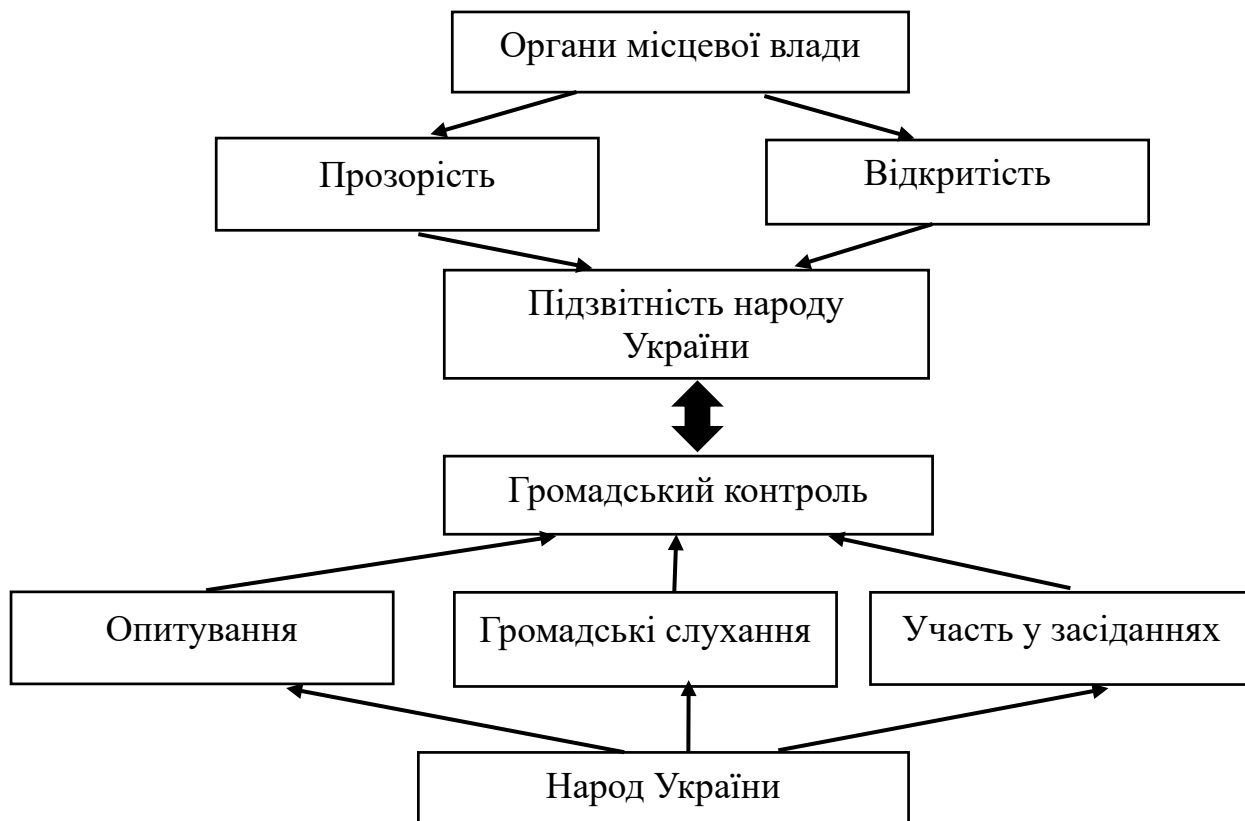


Рис. 2.1. Механізм підзвітності органів місцевої влади України*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [36, С.265]

Відповідно до даних Рис. 2.1 важливим аспектом у налагодженні довіри до органів місцевої влади в Україні є прозорість та відкритість її діяльності, яка реалізується через [36, С.271-272]:

систематичність та правдивість оприлюднення публічної інформації відповідно до чинного законодавства;

доступ громадян до публічних даних з метою ознайомлення з ними та для формування власних висновків щодо результативності діяльності органів місцевої влади;

прозора та доступна процедура подання запиту та отримання громадянами публічної інформації передбаченої законодавством України;

проведення відкритих засідань органів місцевої влади та можливість

приступності на них представників від громадян, які проживають на визначеній території;

проведення громадського та державного контролю за дотриманням прав громадян щодо доступу до публічної інформації тощо.

Довіра громадян має ключове значення для визнання легітимності влади та визначає рівень задоволеності громадян діями місцевими державними інституціями. Також вона має прямий вплив на громадську активність, посилює демократичний процес та сприяє дотриманню законодавчих засад стосовно налагодження належного рівня взаємовідносин між громадянами та державою.

Переважаючий рівень довіри до органів місцевої влади над центральними визначається не лише в Україні, але й у всьому світі. Так, за даними Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСД) рівень довіри до органів місцевої влади становить близько 46,9%, тоді як до урядів, законодавчих органів та політичних партій він є значно нижчим (див. рис. 2.2).

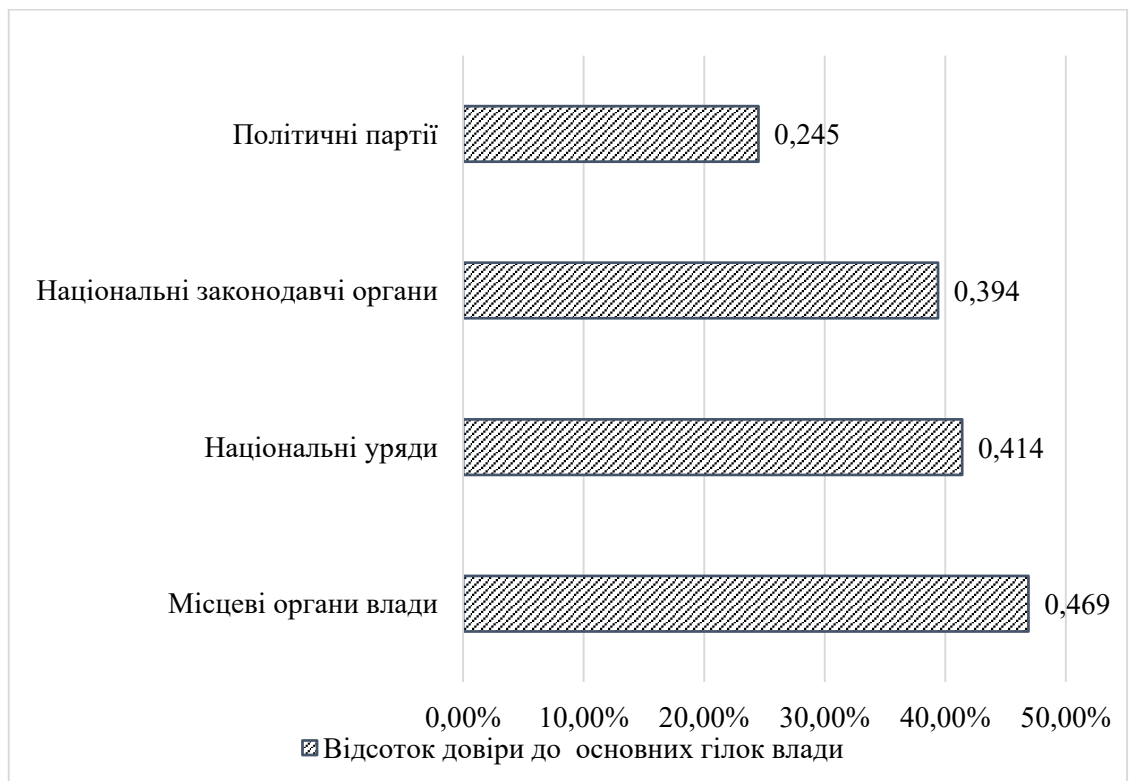


Рис. 2.2. Відсоток довіри до основних гілок влади за даними ОЕСД*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [36, С.265]

Загальна довіра місцевих державних інститутів являється важливим фактором політичної стабільності та економічного процвітання сучасних демократій, а також може бути важливим фактором підвищення стійкості суспільства до великих криз.

В Україні зростанню рівня довіри громадян до органів місцевої влади сприяв процес децентралізації, який тривав понад 6 років. Процес децентралізації в Україні розпочався проведенням реформи у 2014 році, яка була документарно затверджена Розпорядженням КМУ №333-р. [28]. Протягом 2014 та 2015 років в Україні було прийнято Закон «Про співробітництво територіальних громад» та України «Про добровільне об'єднання територіальних громад, а також внесено зміни до Податкового та Бюджетного кодексів України, які надали можливість селам та містам добровільно об'єднуватися у більші місцеві органи влади, так звані «об'єднанні територіальні громади». Дані зміни визначали те, що громади мають стати незалежними від місцевих органів державної влади. Варто відмітити, що об'єднанні територіальні громади відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування являється дієвим і спроможним інститутом місцевого самоврядування. За 6 років реформи 4882 громади добровільно об'єдналися та утворили 1070 об'єднаних територіальних громад (ОТГ) [34].

Формування ОТГ являється визначним реформаційним процесом у соціально-економічному та політичному розвитку України, який мав вагомий вплив на зростання рівня довіри громадян до органів місцевої влади. Важливим аспектом даної реформи є також те, що з появою ОТГ відбулось налагодження ефективнішої співпраці між органами місцевої влади та громадськими організаціями на місцях, що в свою чергу підвищує довіру місцевого населення.

Зауважимо, що реформа децентралізації органів влади в Україні сприяла зближенню громадян із органами місцевої влади, що покращило процес налагодження необхідного взаємозв'язку між державою та її громадянином.

На сьогодні під час оцінки рівня довіри характерним є той факт, що чим раніше була сформована об'єднана територіальна громада, тим вищий рівень до неї

У 2021 році Українським центром економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова було проведено соціологічне дослідження рівня довіри громадян України до різних інститутів суспільства та політиків. За отриманими результатами було визначено, що довіра місцевих рад міста/селища/села переважає над недовірою до них на 13,6%, а перевага довіри до голови міста/селища/села становить 23,5 % (див. рис. 2.3).

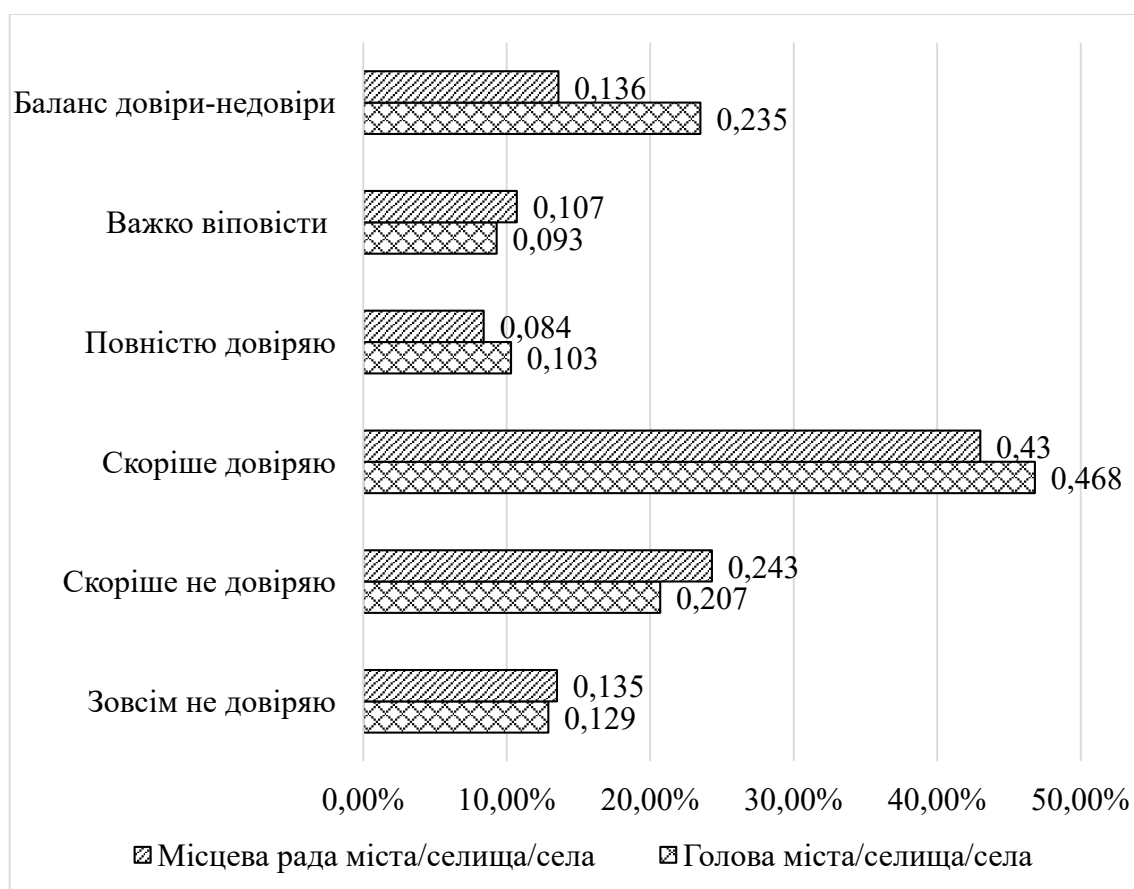


Рис. 2.3. Оцінка рівня довіри громадян України у 2021 році*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [22]

Зауважимо, що аналізуючи дані зазначеного дослідження було виявлено, що довіра до місцевих органів влади має досить позитивне значення порівняно з довірою до державних інституцій. За результатами опитування баланс довіри-недовіри до органів державної влади має в основному від'ємне значення, що свідчить про перевагу недовіри громадян до них [22].

У 2022 році з оголошенням воєнного стану в країні в наслідок повномасштабного вторгнення окупаційних військ росії на територію незалежної України у співвідношенні довіри громадян до органів місцевої та державної влади перевага надавалась останнім. Так, за даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) на кінець 2022 року довіра громадян до органів місцевої влади становила лише 50%, тоді як довіра до Уряду країни зросла до 74% (див. рис. 2.4).

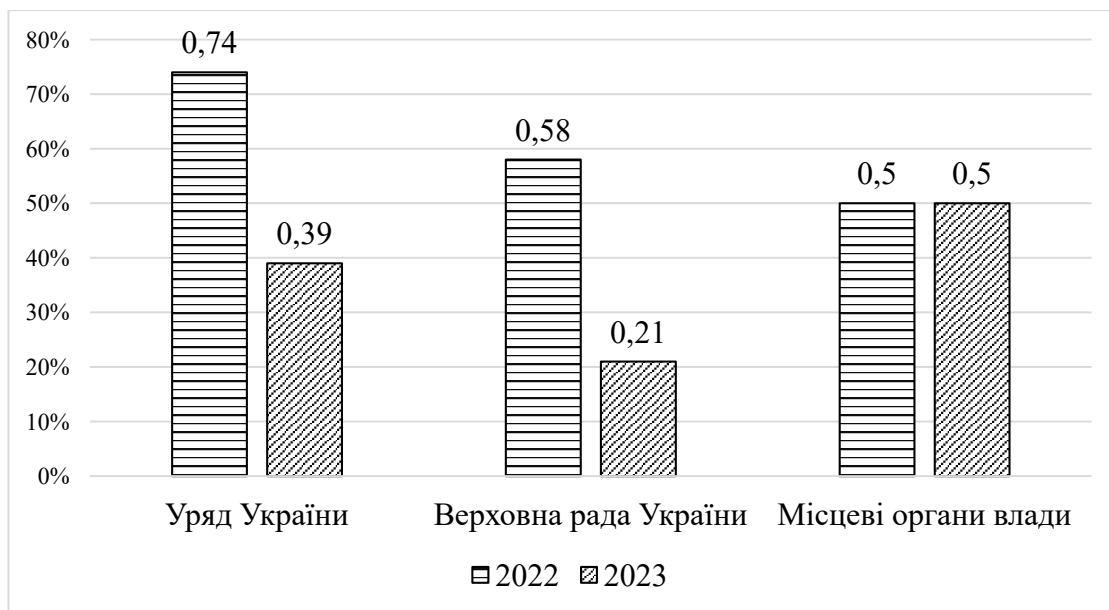


Рис. 2.4. Динаміка рівня довіри громадян України до органів державної та місцевої влади у 2022-2023 рр.*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [21]

Відповідно до даних Рис. 2.4 можна спостерігати, що хоча рівень довіри до органів місцевої влади у 2022 році був нижчим від довіри громадян до органів державної влади у 2023 році він виявився знано стабільнішим. З динаміки довіри громадян протягом 2022-2023 років можна сформулювати твердження, що у період існування економічної та політичної кризи в країні довіра громадян до органів місцевої влади визначається більш високим рівнем стабільності порівняно з органами державної влади. Така динаміка пов'язана з тим, що вирішення кризових питань держави покладається на органи влади вищого рівня, тому зміна рівня довіри відбувається саме до них.

На рівень довіри громадян України до органів місцевої влади впливають два основних фактори:

ецентралізація органів влади;

ідхід щодо оцінки влади.

Як уже вище зазначалося, децентралізація органів влади в Україні стала важливим процесом управлінських змін в країні, які підтверджують демократичний лад. Децентрація відіграла провідну роль у зростанні довіри громадян до місцевих органів влади. Так, за результатами оцінки проведеної реформи децентралізації більша частка громадян України вважають її ефективною (див. рис. 2.5).



Рис. 2.5. Відсоткове значення громадян України, які вважають ефективність реформи децентралізації в розрізі напрямків соціальної корисності*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [21]

Позитивний вплив реформи децентралізації в Україні на зростання рівня довіри громадян до місцевих органів влади був сформований завдяки наступному [21]:

ідбулось зростання бюджету громад завдяки запровадженню нових місцевих податків;

ідвищився рівень ефективності та оперативності щодо вирішення існуючих місцевих проблем;

ідвищилась комунікаційна доступність органів місцевої влади;

ідвищився показник залучення громадян до вирішення питань місцевого рівня.

Такий фактор впливу на рівень довіри громадян України до органів місцевої влади, як підхід до оцінки влади характеризується тим, що оцінка громадянами органів місцевої та центральної влади має різні напрямки. Загалом, від органів місцевої влади громадяни України вимагають високого рівня підзвітності та відкритості, тоді як до органів центральної влади головною вимогою є економічна ефективність її діяльності та задоволеність існуючим станом економіки [21].

Варто відмітити, що реформа децентралізації, яка була розпочата у 2014 році, призвела до глибоких змін у територіальному устрої України. Вона зміцнила місцеве самоврядування, створивши можливості та умови для його стійкості сьогодні. Зокрема, місцеві чиновники стали більш ефективно генерувати доходи та надавати державні послуги завдяки об'єднанню «громад» (муніципалітетів чи громад) та збільшенню їхньої фінансової та політичної автономії. Реформа децентралізації надала органам місцевого самоврядування реальну компетенцію та ресурси для безпосереднього реагування на потреби громадян. Зростаючий потенціал та автономія також послужили стимулом для більш прозорого, підзвітного та більш тісного співробітництва на місцевому рівні. Президент Єврокомісії назвав реформу децентралізації «успіхом», коментуючи статус кандидата України в ЄС [12].

Введення воєнного стану в Україні через повномасштабне вторгнення окупаційних військ росії мало наслідки для багаторівневої системи управління Україною [23]:

олови громад отримали додаткові компетенції у сфері безпеки;

а регіональні військові адміністрації (РВУ) були покладені повноваження щодо організації надання соціальних послуг;
ісцеві жителі можуть використовувати спеціальні фонди для задоволення надзвичайних потреб співтовариств;
оєнний стан призупинив традиційні демократичні механізми;
оєнний стан суттєво обмежує вибори та скасовує референдуми, протести та страйки;
розорість сала обмежена: деякі проекти актів місцевого самоврядування не потребують оприлюднення.

Також у зв'язку з початком військових дій на території України у 2022 році Кабінет Міністрів України (КМУ) обмежив публікацію відкритих даних, і, незважаючи на те, що обмеження було пізніше пом'якшено, деякі дані, пов'язані з підзвітністю, досі недоступні. У сукупності ці зміни можуть забезпечити швидкість та деяку гнучкість у прийнятті рішень та можуть бути виправдані міркуваннями безпеки. Тим не менш, ці зміни часто збільшують свободу дій агентів та послаблюють підзвітність у багаторівневій системі управління [33].

На сучасному етапі практика управління української місцевої влади суперечить загальноприйнятим концепціям відносин між громадянами та державою у країнах, що перебувають у стані війни. Це визначається тим, що роль невоєнної громадськості обмежується однією з (потенційних) жертв, що підлягають захисту. Хоча захист залишається критично важливим, українська місцева влада схильна співпрацювати з недержавними зацікавленими сторонами у вирішенні криз, пов'язаних із війною. Таким чином, місцеві органи влади розглядають зацікавлені сторони з-поміж громадськості як потенційних партнерів, підвищуючи їхню роль від простих суб'єктів до агентів.

Сьогодні українські місцеві органи влади практикують спільне управління – мережевий режим управління, який дозволяє іншим заінтересованим сторонам – підприємствам, НУО, групам інтересів та іншим

органам влади – робити свій внесок у пошук рішень, використовуючи ресурси та (місцеві) знання. Це також включає використання національних і міжнародних партнерських мереж для пошуку дефіцитних ресурсів, поширення інформації та навчання один у одного тому, як адаптуватися до кризи [8].

Після повномасштабного вторгнення українська місцева влада поглибила та розширила свою практику взаємодії з громадськістю (див. рис.

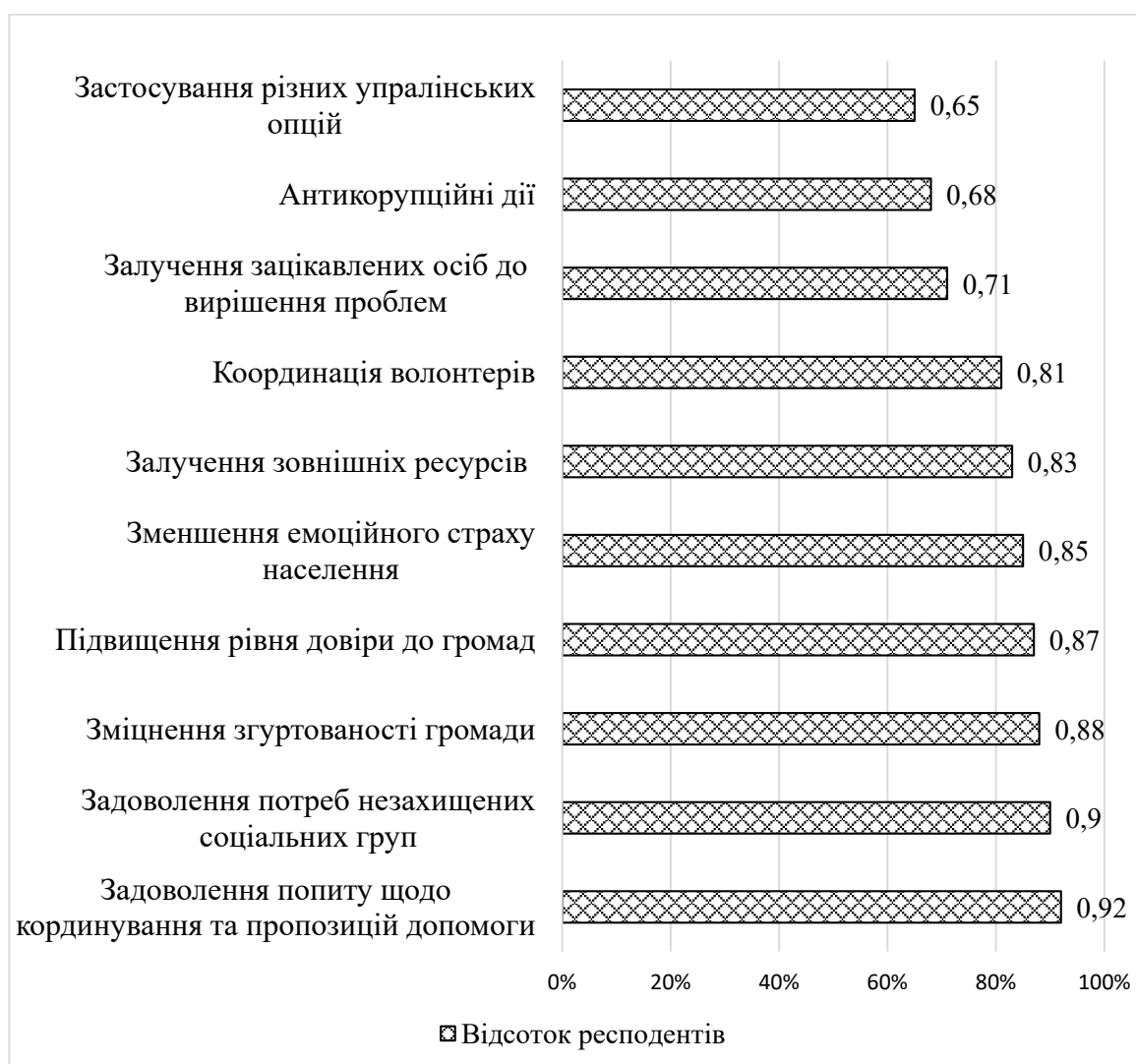


Рис. 2.6. Оцінка активності органів місцевої влади під час війни*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [3]

Відповідно до даних Рис. 2.6 підвищення довіри спільноти залишається однією з основних цілей більшості місцевих органів влади (87 відсотків без змін з 2021 року) щодо впровадження ініціатив щодо залучення громадськості.

Схоже, що місцеві жителі відчувають відповідальність за згуртованість спільноти (88 % відзначили головну мету) та аспекти емоційного та соціального благополуччя своїх спільнот, такі як зниження емоційного тиску (85%) та вирішення проблеми інформаційної невизначеності (71%). Варто відмітити, що для місцевих органів влади в Україні цінності залишаються центральними у спільних ініціативах. Місцеві жителі демонструють прихильність до своїх спільнот і піклуються про відносини між спільнотою та її владою, включаючи міркування довіри та суспільної чесності.

Отже, рівень довіри громадян до органів місцевої влади на сучасному етапі в Україні формується на основі визначеного механізму. Головними чинниками в даному механізмі, які забезпечують належний рівень довіри громадян є систематична підзвітність, яка має формуватися на основі відкритості та прозорості. Довіра громадян України до місцевих органів влади охарактеризовується вищим рівнем стабільності, а ніж до органів центральної влади. Окрім того, варто відмітити, що сучасний стан довіри громадян в Україні знаходиться під впливом війни. В даний час складно визначити існуючі тенденції щодо формування належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади, оскільки спостерігається поєднання кризових та безпекових заходів з недосконалістю формування основних засад діяльності та звітності місцевих органів влади перед громадянами України.

2.2. Проблемні аспекти налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні

В даний час Україна знаходиться на етапі реалізації європейської стратегії. Мета Української держави має дві взаємопов'язані цілі, з одного боку, інтеграція в європейський політичний та соціально-економічний простір, а з іншого – розвиток ефективної моделі органів державної влади на національному та регіональному рівнях.

Відомо, що важливою основою, яка визначає суть державного устрою кожної демократичної держави являється реалізація права громадян брати

участь у здійсненні управління державними справами місцевого значення. Саме з цією метою, як уже відзначалося, в Україні було проведено реформу децентралізації.

Окрім сприяння демократизації управління на місцях, з початком повномасштабного вторгнення існуюча децентралізація мала деякі проблемні аспекти, які вплинули на довіру громадян. Зауважимо, що в повній мірі заходи реформи децентралізації було реалізовано майже перед початком війни, відповідно громадяни України лише почали звикати до існуючої системи державного управління, а рівень довіри до органів місцевої влади ставав більш стабільним.

Враховуючи те, що сучасній системи місцевого та державного управління довелось пройти кризу пов'язану з пандемією Covid-19, адаптуватися до умов діяльності у воєнний час та поступово переходити на європейський рівень управління, чіткість та повнота раніше визначених напрямків діяльності органів місцевої влади, які передбачала реформа децентралізації є недостатньою, що в свою чергу впливає на зменшення рівня довіри громадян до органів місцевої влади.

Сьогодні на рівень довіри громадян до органів місцевої влади впливає ряд сучасних проблем існуючої децентралізації, а саме:

низький мотиваційний рівень залучення кваліфікованих кадрів до складу працівників органів місцевої влади [35]. В даний час заробітні плати рядових працівників органів місцевої влади знаходять на рівні нижче середнього, що впливає на показник наявності в кадровій структурі висококваліфікованого персоналу. Враховуючи те, що налагодження взаємодії між працівниками органів місцевої влади та громадянами є ваговим фактором формування довіри, то увесь персонал має визначатися високим рівнем кваліфікації.

недостатність посадового розподілу в громадах [35]. З моменту формування ОТГ майже усі функціонально-управлінські обов'язки, що стосуються формування місцевих бюджетів та їх розподілу, соціальне забезпечення

громадян на місцях, комплексно-просторове планування тощо було покладено на органи місцевої влади. При цьому кількість робочих місць враховуючи значну кількість функціональних обов'язків є недостатньою для повноцінної реалізації усіх завдань покладених на ОТГ. В свою чергу негативно впливає на можливість досконального функціонування органів місцевої влади, що негативно впливає на рівень довіри громадян.

бмежена спроможність представників органів місцевої влади щодо повноцінного виконання делегованих та власних повноважень [35]. Через високий рівень завантаженості представників органів місцевої влади, що пов'язано з недостатністю робочих місць, зменшується їх спроможність повноцінно виконувати покладені на них повноваження. Повноцінність виконання повноважень місцевими органами влади має прямий вплив на формування довіри громадян.

е достатня ефективність організації надання житлово-комунальних послуг [35]. Сьогодні на органи місцевої влади покладено організацію надання життєво важливих послуг жителям ОТГ. Через недостатність фінансових та кадрових ресурсів забезпечити ефективно надання житлово-комунальних послуг є вагомим проблемою органів місцевої влади, що негативно впливає на рівень довіри громадян щодо легітимності діючої місцевої влади.

еналежне виконання управлінських функцій органів місцевої влади щодо адміністрування податковими органами місцевих податків і зборів [35]. В даний час у зв'язку з існуючою кризою недофінансування органів місцевої влади все більше проводяться податкові зміни з метою наповнення місцевих бюджетів. Негативним фактором даних змін є те, що більшість з них немає достатнього рівня роз'яснення для громадян, що впливає на підвищення рівня недовіри до існуючої системи місцевого управління.

снування нечіткості щодо розмежування визначених повноважень органів місцевого самоврядування та органами місцевої виконавчої влади [35]. За період існування ОТГ досить поширеним є факт нерозуміння громадянами функціональних обов'язків органів місцевого самоврядування та органами

місцевої виконавчої влади, що в свою чергу викликає формування безпідставної недовіри до визначених гілок місцевої влади.

меншення кількості надходжень до місцевих бюджетів [35]. В період існування економічно-політичної кризи пов'язаної з повномасштабним вторгненням окупаційних військ на територію України з метою стимулювання розвитку сільського господарства та підприємництва було запроваджено ряд податкових та інших пільг. Недостатність надходжень до місцевих бюджетів являється першопричиною не достатнього виконання функціональних завдань органів місцевої влади, що в свою чергу негативно впливає на формування довіри серед громадян.

відсутність змін щодо суми реверсної дотації, яка являється важливою основою горизонтального вирівнювання податкоспроможності підконтрольних територій на загальнодержавному рівні [35]. З моменту оголошення воєнного стану в країні через локаційні зміни військових частин та сплату військового ПДФО змін реверсної дотації практично не відбувалися. Дана ситуація може негативно вплинути на податкове навантаження не лише суб'єктів підприємницької діяльності, але й громадян, що в свою чергу може бути причиною виникнення обурення серед населення ОТГ та зменшити рівень довіри до органів місцевої влади. Відсутність формування органів самоорганізації населення та реалізація їх діяльності [35]. На сьогодні самостійність діяльності громадських організацій практично є відсутньою, адже їх діяльність проводиться під наглядом органів місцевої влади. Дана ситуація є неприйнятною для демократичного ладу. Громадські організації мають насамперед відстоювати позиції простих громадян та здійснювати територіальний контроль легітимності органів місцевої влади, а не навпаки. Відсутність повної автономності діяльності громадських організацій на місцях їх діяльності є негативним фактором впливу на формування довіри громадян до органів місцевої влади.

Окрім вище зазначених проблем органів місцевої влади, на формування довіри громадян на сучасному етапі також впливає ряд існуючих проблемних питань вирішення яких має відбуватися на загальнодержавному та законодавчому рівнях (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Проблемні питання місцевих органів влади, які потребують вирішення на законодавчому рівні

Напрямок	Проблеми
У сфері повноважень місцевих органів влади	Врегулювання існуючих проблемних питань щодо діяльності органів місцевої влади та військових адміністрацій в умовах воєнного стану.
У сфері законодавчого врегулювання	Запровадження необхідних змін в територіальному та адміністративно устрої країни, а саме: визначення нових критеріїв, підстав та порядку формування територіальних громад, а також визначення нових адміністративних центрів.
У сфері підвищення фінансової спроможності громад	Запровадження дієвого механізму щодо компенсації громадам понесених втрат доходів до місцевого бюджету шляхом: надання державних пільг платникам податків, вирішення питання адміністративного збору, врегулювання питання щодо дійснення запозичень сільськими громадами, вирішення питання щодо ефективного формування місцевих бюджетів тощо.
У соціальній сфері	Вирішення основної проблеми сучасної освіти, яка стосується недостатності освітньої субвенції та формування укриттів у освітніх закладах. А також вирішення питання проведення медичної реформи для малих громад та будівництво (облаштування) укриттів.
У сфері завершення війни та повоєнної відбудови	Надання права ТРО проводити самостійно здійснювати закупівлі військового обладнання та дронів для подальшої передачі їх не лише теробороні, а також підрозділам ЗСУ, ГУР, НГУ та ДПСУ.

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [35]

Відповідно до даних Таблиці 2.1 на сьогодні існує безліч проблемних питань, які потребують вирішення на законодавчому рівні. Відповідно до цього можна стверджувати, що для зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади процес децентралізації має постійно удосконалюватися та розвиватися. В іншому випадку з часом ефективність виконання визначених обов'язків місцевих органів місцевої влади значно зменшиться, що негативно вплине на довіру до них громадян України.

На сучасному етапі досить важливою проблемою в процесі налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні є відсутність належного рівня підзвітності. Сьогодні значна частка сфер діяльності місцевої влади відповідно по існуючих показниках підзвітності не досягає навіть 50%. Така тенденція впливає із існуючих даних щодо виконання показників підзвітності органів публічної влади (див. рис. 2.7). Такі показники досить негативно впливають на імідж влади, на сприйняття її суспільством, а також на готовність громадян співпрацювати з нею.



Рис. 2.7. Відсоток виконання підзвітності органів публічної влади протягом 2023 року*

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [1]

Окрім низьких відсотків виконання підзвітності органів публічної влади з початком війни в Україні змінилась ситуація щодо інформаційної відкритості органів місцевої влади перед громадянами (див. табл. 2.2).

Оцінка відкритості міських рад України у 2023 році*

Міська рада	Інформація про засідання рад на офіційних сайтах (“+” – вказана інформація; “-” – немає інформації; “!” – повноваження виконує ВА)						
	Розпорядження про скликання ради	Порядок денний	Подані проєкти рішень	Поіменне голосування	Трансляція чи відеозапис засідання	Протокол засідання	Прийняті рішення
Вінницька							
Дніпровська							
Житомирська							
Запорізька							
Івано-Франківська							
Київська							
Кропивницька							
Луцька							
Львівська							
Миколаївська							
Одеська							
Полтавська							
Рівненська							
Сумська							
Тернопільська							
Ужгородська							
Харківська							
Херсонська							
Хмельницька							
Черкаська							
Чернівецька							
Чернігівська							

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [30]

За даним Таблиці 2.2 найнижчий рівень відкритості у 2023 році мала Запорізька міська рада. Також неповна інформація на сайтах Сумської, Харківської, Хмельницької та Черкаської міських рад. Зауважимо, що неповне надання інформації щодо проведення засідань міських рад не мають чіткого обґрунтування та пояснення. Дана ситуація являється негативним фактором впливу на формування довіри громадян до органів місцевої влади.

Варто відмітити, що міські ради південних та східних регіонів України з розгортанням військових дій працюють у дистанційному режимі роботи. Відповідно до цього, зменшилась можливість громадян брати участь в

діяльності органів місцевої влади. Також в період воєнного стану, міські ради в цілях безпеки можуть не транслювати та не анонсувати проведенні засідання

В даний час вагомою проблемою є відсутність кворуму для планового проведення сесійних засідань міських рад. У такому випадку усі повноваження органів міської влади маю перейти до військових адміністрацій. Враховуючи такі обставини, громадяни України у містах де активно тривають бої та потерпають від окупаційної навали російських військ практично позбавленні будь-якої публічної інформації щодо діяльності місцевої влади.

Глобальною проблемою сучасності, яка впливає на формування довіри громадян являється правдивість подання інформації засобами масової інформації та відсутність пропаганди в інформаційних джерелах. Сьогодні поширеним явищем є спотворення інформаційних даних наданих органами влади різними засобами масової інформації, що чітко визначає існування проблеми налагодження між ними належного рівня взаємодії [17].

Існування проблеми «викривленої» подачі інформації пов'язана з тим, що більшість засобів масової інформації та інтернет-джерел працюють заради комерційної вигоди, яка прямо пов'язана з опублікуванням різних сенсацій. Зауважимо, що сучасна інформаційна база вказує на те, що більшість інформації має негативний нахил щодо діяльності органів влади. Відповідно до цього, можна чітко стверджувати, що виклад інформації сучасними ЗМІ в більшості випадків негативно впливає на формування належного рівня довіри громадян до органів влади.

Важливою проблемою налагодження довіри до органів місцевої влади являється також існування соціально-економічної нерівності регіонів. При однакових умовах реформи децентралізації розвиток регіонів відбувається по-різному. Дана нерівність має руйнівну дію на формування та розвиток регіональної політики. Цей фактор визначається як конфліктогенний та може привести до виникнення конфліктів між громадянами та місцевими органами влади. Зауважимо, що суспільний характер роботи місцевих органів влади має

сприяти розвитку конкретного регіону покладаючись не лише на державну підтримку та перерозподіл місцевих фінансів, але й на комунікативний розвиток з громадянами та бізнесом. При цьому найголовнішим є дотримання балансу між впливовими і адміністративними чинниками, адже інколи вони можуть бути причиною виникнення конфліктних ситуацій [17].

Підсумовуючи вище зазначене, можна стверджувати, що на налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні впливають наступні проблеми: політична та економічна криза в країні, яка пов'язана з повномасштабним вторгненням окупаційних військ країни-агресора росії; ризик безпеки ведення звичного режиму роботи органів місцевої влади з існуванням повітряних тривог; відсутність системи гарантій повноцінного виконання повноважень та функцій місцевими органами влади; відсутність належного рівня ресурсного, фінансового та кадрового забезпечення органів місцевої влади; відсутність належних умов розвитку органів місцевої влади; існуюча криза соціальної інфраструктури, житлово-комунального господарства, а також систем водо-, паливо- та енергозабезпечення; незадовільний соціально-економічний стан регіонів та громад; неможливість вирішення важливих питань реформування існуючої системи адміністративно-територіального устрою країни; інформаційна пропаганда та комерційне спрямування діяльності ЗМІ тощо.

Отже, на сьогодні існує безліч проблемних аспектів налагодження довіри громадян до органів місцевої влади. Характерним для існуючих проблем являється те, що вони мають різне джерело походження і більша частина з них не залежить від діяльності органів місцевої влади та безпосередньої взаємодії їх з громадянами України.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ

3.1. Міжнародний досвід зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади

На міжнародній арені довіра є однією з найважливіших цілей та показників ефективності діяльності органів влади будь-якого рівня. Це ключовий чинник до правильно функціонуючої, ефективної та успішної місцевої влади. Без довіри прийняття рішень та їх реалізація стають набагато складнішими.

Відповідно до зарубіжного досвіду довіра є багатограним процесом, який залежить від сприйняття громадянами інституційної близькості, емоційної прихильності, політичної системи досліджуваної країни, рівня її федералізму чи централізації, її спільних економічних та соціальних перспектив, рівня підтримки органами влади, якості демократії, загальна задоволеність громадян своїм життям тощо.

В даний час у світі основою здійснення діяльності органів влади являється концепція нового державного менеджменту (НПМ), яка передає кільцеві методи передачі від приватного сектору до адміністрації. У міру поширення даної концепції, громадянин-петиціонер у світі поступово став сприйматися як клієнт, який шукає державні послуги. Водночас очікування громадян від органів влади також виросли. Сьогодні усі громадяни зарубіжних країн вимагають від різних рівнів влади врахування їхні погляди та інтересів при розробці та реалізації засад державної та муніципальної політики [10, С.

У багатьох країнах світу місцеві органи влади перейняли методи громадської участі та методи, які дозволили їм краще зрозуміти потреби громадян. Ці методи включають форми скарг і заяв, хартії споживачів,

дослідження задоволеності користувачів державними послугами та інші. Новий державний менеджмент на міжнародному рівні віддав перевагу саме таким методам залучення громадян, які надаючи максимум інформації органам місцевої влади, все ж таки залишають можливість прийняття найважливіших рішень за представниками місцевих органів влади [10, С. 32]

Ще одна трансформація відносин між владою і громадянами на міжнародному рівні відбулася з поширенням парадигми управління. Управління потребувало розширення масштабів і механізмів участі та залучення громадянського суспільства до створення та реалізації державної політики, покращення комунікації та підвищення центральної ролі громадян у відносинах з державним управлінням. У більшості країн світу громадян почали сприймати як стейкхолдери, тобто суб'єкти (індивід, соціальні групи, місцеві громади) на які впливають рішення, прийняті державною адміністрацією та може вплинути на них завдяки існуючим механізмам участі. В даний час беручи участь у вирішенні проблем, які їх хвилюють, громадяни стали особами, які приймають рішення та створюють спільний добробут не лише у визначеній місцевості, але й в країні в цілому.

Таким чином, на світовому рівні активно впроваджуються нові методи та інструменти участі громадян у діяльності органів влади. Головною метою такого впровадження є дозволити громадянам реально впливати на суспільні справи або розглядати їх як експертів у процесі прийняття рішень. Завдяки цьому державне управління відкрило шлях до участі громадян у державному управлінні, а також гарантувало право публічної інформації.

Таким чином, сучасний міжнародний досвід вказує на те, що вагоме значення у налагодженні довіри до місцевих органів влади має участь громадян у місцевому управлінні, яка відіграє важливу роль у зміцненні демократичної практики та просуванні ефективного та підзвітного місцевого управління.

Міжнародний досвід вказує на те, що участь громадян у діяльності органів місцевої влади може приймати різні форми, кожна з яких сприяє демократичному функціонуванню місцевого самоврядування (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Міжнародні форми участі громадян у діяльності органів місцевої влади*

Форма участі	Характеристика
Громадські консультації	Місцеві органи влади можуть проводити публічні консультації з представниками громадськості, щоб отримати інформацію про конкретну політику, плани чи проекти. Це гарантує, що громадська думка буде почута та врахована у процесі прийняття рішень.
Громадянські консультативні комітети	Місцеві органи влади можуть створювати консультативні цивільні комітети для надання інформації та рекомендацій з різних питань. Такі комітети складаються з членів спільноти, які мають відповідні знання та досвід, які співпрацюють з посадовими особами місцевих органів влади для розробки політики та прийняття рішень.
Спільне формування бюджету	Цей підхід передбачає пряму участь членів спільноти у розподілі державних коштів. За допомогою дорадчих процесів громадяни спільно визначають бюджетні пріоритети, що забезпечує розподіл державних ресурсів відповідно до потреб суспільства.
Ініціативи розвитку громади	Місцеві органи влади можуть підтримувати різноманітні ініціативи розвитку спільноти.

*Джерело: сформовано автором за даними джерела [13]

Відповідно до міжнародної практики участь громадян має вирішальне значення у зміцненні довіри до органів місцевої влади з наступних причин

адає можливість громадянам брати активну участь у процесах прийняття рішень, які безпосередньо впливають на їхнє життя та благополуччя. Беручи участь у місцевому самоврядуванні, члени спільноти можуть висловлювати свої побоювання, пропонувати свої ідеї та співпрацювати з місцевим самоврядуванням.

Участь громадськості підвищує підзвітність та прозорість місцевого самоврядування. Коли громадяни беруть активну участь у процесі прийняття рішень, стає легше відстежувати дії та рішення місцевих органів влади. Така прозорість знижує ймовірність корупції та сприяє доброму

управлінню. Маючи інформованих та залучених громадян, чиновники місцевих органів влади з більшою ймовірністю діятимуть у суспільних інтересах, знаючи, що їхні рішення підлягають громадському контролю та участі.

частина громадян у місцевому самоврядуванні сприяє соціальній згуртованості. Завдяки активній участі громадяни мають можливість спілкуватися один з одним, розділяти спільні цілі та працювати над покращенням своєї спільноти. Сприяючи співпраці, участь спільноти зміцнює довіру та зміцнює соціальні зв'язки.

Досліджуючи міжнародний досвід, одним із яскравих прикладів участі громадян у роботі органів місцевої влади є Нідерланди. У зв'язку з цим слід зазначити, що голландська практика «Dorpsbelangen» (інтереси села) є міжнародними групами або комітетами з інтересів, що складаються з місцевих жителів, які активно взаємодіють з представниками муніципалітету для прийняття рішень, що стосуються їх села або районів. У Нідерландах місцева влада за законом рекомендує такі види взаємодії та участі, як міські дискусії, статистичні огляди та розгляд питань соціальної політики. Це гарантує, що думки та потреби враховуються у процесі прийняття рішень. Уряд Нідерландів визнає, що залучення та участь громадян зміцнюють демократичну легітимність місцевого самоврядування та забезпечують більш ефективні та стійкі результати [13].

Сьогодні відомим є той факт, що по всій Європі місцевим та регіональним інститутам довіряють більше, ніж національним урядам. Не менш загально визнаним є і той факт, що у Південній та Східній Європі Європейському Союзу довіряють більше, ніж національним урядам. Варто відмітити, що незважаючи на більш високий рівень довіри, який зазвичай надають громадяни країн ЄС місцевим інституціям, рівень уряду держав-членів залишається політично домінуючим. Відповідно до цього, зміни довіри до місцевих та європейських інституцій зазвичай аналізуються як передача довіри з національного рівня або на нього [14].

Негативні політичні чи економічні перспективи на рівні держав-членів підвищують відносну довіру до місцевих та європейських урядів, які в процесі набувають нової легітимності. Це явище особливо очевидне у політичних контекстах, що характеризуються сильною недовірою до уряду чи значною територіальною нерівністю.

Проте європейський та місцевий рівні влади не є просто рупором національної політики. Вони також мають власну динаміку. Довіра до місцевих інститутів, тісно пов'язана з якістю державних послуг та повсякденною політикою і може спиратися на сильну емоційну прихильність; і навпаки, європейським інститутам частіше довіряють на основі абстрактних міркувань, пов'язаних, наприклад, з економічною та демократичною структурою, яку забезпечують інститути Європейського Союзу. Не дивно, що політичні репрезентації та інституційна культура відіграють у цих процесах важливішу роль, ніж прості кількісні міркування та розмір різних політичних утворень.

Враховуючи євроінтеграційний курс України доречним буде проведення оцінки зарубіжного досвіду зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади на прикладі країни Європейського Союзу. Для дослідження було обрано країну-сусіда Польщу, яка має найбільш подібний до України адміністративно-територіальний поділ країни.

Серед хвиль централізації та децентралізації, що послідували за падінням комунізму в Польщі, країна сьогодні демонструє своєрідні моделі з погляду управління, а також лояльності на різних рівнях. Справді, досвід самоврядування сприяв залученню соціальних груп, які досі лише брали невелику участь в активній політичній участі. З іншого боку, широко поширена практика участі громадян у місцевих виборах як незалежні кандидати частково контрастує з невдоволенням роботою органів влади. Таким чином, загалом місцева влада сприймається як ближча до громадян і, як правило, користується більшою довірою, ніж центральний уряд [5, С. 645].

Більше того, різкі соціально-економічні розбіжності у Польщі перебивають розкол між містом та селом, що призводить до різної поведінки

громадян у великих містах порівняно із сільською місцевістю. Це залишає можливість опозиційним партіям, чисельність яких на національних виборах розвивається, мобілізувати підтримку на місцевому рівні (особливо довкола мерів) у кількох нервових центрах [5, С. 646].

На сучасному етапі місцеві органи влади Польщі несуть відповідальність за більшість базових послуг, включаючи соціальну допомогу та початкову освіту. Це встановлює чіткий ланцюжок відповідальності, що потенційно призводить до санкцій посадових осіб за неефективну управлінську діяльність. Оскільки місцеве управління в Польщі включає надання кількох основних послуг, місцеві органи влади можуть контролювати кількість ресурсів і благ, що розподіляються, а також терміни їх розподілу. Дані особливості мають прямий вплив на формування та зміцнення громадян до місцевих органів влади.

Варто відмітити, що тенденція розширення прав та можливостей місцевих органів Польщі частково змінюється на протилежну, із замаскованою рецентралізацією влади, особливо з інвестуванням коштів у органи влади на місцях, які представляють опозицію. Хоча існування такої ситуації ґрунтується більше на фактичній практиці, ніж на формальних правових реформах, це посилило нагляд національного уряду за місцевою адміністрацією, а в деяких випадках навіть встановило стандарти для місцевих послуг. Це не лише погіршує якість місцевого самоврядування, а й підриває принцип субсидіарності, закладений у Конституції Польщі, що в свою чергу негативно впливає на налагодженні довіри з громадянами [6, С. 127].

Зауважимо, що польське суспільство сильно поляризоване між більш консервативними, літніми жителями сільської місцевості та молодішими та більш ліберальними городянами. Відповідно до цього, органами місцевої влади під час формування основних управлінських засад обов'язковим є врахування соціально-економічних відмінностей у більшості найменш урбанізованих районах.

Участь громадськості сьогодні є невід'ємним елементом державної та регіональної політики Республіки Польщі. Його можна визначити як участь громадян у створенні та реалізація державної політики, а також участь у прийнятті рішень та виконанні державних завдань. Спільне державне управління постулюється як відповідь на різноманітні дисфункції сучасної демократії, включаючи низьку якість процесів прийняття рішень, низький рівень участі, зниження легітимності влади, падіння довіри до державних інституцій та невігластво громадян.

За останні три десятиліття правові основи участі громадян у процес прийняття рішень органами влади Польщі були введені в польське законодавство. До основних форм залучення стейкхолдерів до процесу прийняття рішень у польських місцевих органах влади відносяться: місцевий референдум, громадські консультації, громадські ради та комісії, громадська ініціатива, громадські колегії та громадські журі.

Головною формою діалогу між представниками органів місцевої влади та громадськістю являються громадські консультації, метою яких є збір думок на основі яких приймаються оптимальні рішення з суспільних питань владою. Консультації також служать для забезпечення легітимності рішень і зміцнення почуття спільної відповідальності громадськості за громадські справи, що значно підвищує рівень довіри громадян. Усі соціальні консультації мають необов'язковий характер. В органах місцевого самоврядування налагоджено соціальні консультації в актах місцевого самоврядування. Крім того, законодавець передбачив громадські консультації за напрямками:

- творення планів та досліджень умов та напрямків просторового розвитку;
- озробка проекту стратегії органів місцевого самоврядування;
- озробка та реалізація муніципальних стратегій вирішення соціальних проблем;
- ідготовка заходів планів інституцій ринку праці повітовою управою;
- ідготовка програм охорони навколишнього природного середовища, при видачі екологічних рішень.

Важливий вплив на формування довіри польських громадян здійснюють громадські ради та комісії, які являються представницькими колегіальними органами громадян та їх інтересів у процесах прийняття рішень, призначені місцеві органи влади для надання висновків. Незважаючи на свою правову основу, вони не мають офіційні повноваження щодо прийняття рішень.

Окрім вище зазначених, в органах місцевого самоврядування Республіки Польщі діють інші громадські ради та комісії, такі як [11, С. 141]:

- рівні ради соціального діалогу;
- оєводські та повітові громадські ради інвалідів;
- рівні та окружні ради ринку праці;
- портівні ради;
- ади безпека та комісії порядку в повітах;
- омісії містобудування та архітектури.

Позитивний вплив на формування довіри громадян Польщі до органів влади мало запровадження громадянських панелей, які являють собою інноваційний процес обговорення, організований для консультування з великим (як правило, кількома десятками) довільно обраним представником групи жителів певної місцевості або користувачів певних громадських послуг. Зауважимо, що громадські панелі використовуються в багатьох країнах світу. У Польщі вони запровадженні зовсім недавно. Вперше дані панелі запровадило місто Гданськ, яке у 2014 році організувало громадську групу щодо покращення місцевого бюджету. У наступні роки (2016–2018) відбулося формування ще декількох громадських панелей, які були організовані в Любліні, Варшаві, Лодзі та Вроцлаві. Ці інноваційні форми участі громадськості організовано в Польщі на основі органів місцевого самоврядування. Вони діють як форма громадських консультацій на основі Закону про суспільно корисну діяльність і волонтерство (стаття 5) як раліація громадських завдань [4].

Формування громадських журі у Польщі, як один із методів налагодження взаємодії органів влади з громадянами з метою зміцнення їх довіри є специфічною формою дорадчої участі. Їх діяльність заключається в тому, що збирається представницька група громадян (зазвичай із кількох осіб), розглядати конкретні, зазвичай спірні питання з метою пошуку оптимального рішення. Цей метод був спочатку розроблений Центром Джефферсона, дослідницьким центром у Сполучених Штатах. Його використовували, зокрема, місцеві органи влади Великобританії, Німеччини та Франції [11, С.

Польща запровадила багато правових можливостей для моделі участі громадян у державному менеджменту. Крім розглянутих вище, є й інші форми залучення громадськості, такі як: оцінка та моніторинг дій прийняті державною адміністрацією, петиції до органів державної влади, громадські слухання, участі громадськості в прийнятті рішень щодо захисту довкілля та участі неурядових (громадських) організацій в адміністративному судочинстві. В даний час інституціоналізовано участь і інструменти партнерства, які використовуються досить епізодично і значною мірою їх надихають наднаціональні (ЄС) інституції та національні органи влади і контролюються все місцевою владою [11, С. 148].

На сучасному етапі місцева влада Польщі помірковано зацікавлена в залученні громадян до управління державними справами. В даній країні громадяни почали частіше сприйматися як ініціатори місцевих змін і розвитку або партнери для місцевої адміністрації. Все більше органів місцевого самоврядування роблять спроби комунікації з громадянами (веб-сайти, регулярні публічні збори, спеціальні телефонні лінії). Подальші правові норми, спрямовані на посилення механізмів громадської участі проходять законодавчий процес. Вони відповідають реалізації концепції управління, яке постулювалося протягом багатьох років. Однак це здійснюється не задля радикальних змін у публічному управлінні за участю громадян, а швидше для корекції існуючої моделі демократії місцевого самоврядування, що в

подальшому сприятиме зміцненню довіри громадян до органів місцевої влади [11, С. 149].

Отже, існуючий міжнародний досвід вказує на те, що зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади можна досягнути за рахунок збільшення їх участі у діяльності органів місцевої влади у різних формах. Саме участь громадян у діяльності місцевої влади сприяє налагодженню ефективного взаємозв'язку та взаємодії між ними, що позитивно впливає на довіру громадян. Участь громадян у прийнятті рішень щодо розвитку регіону або міста, формування місцевого бюджету, розподілу бюджетних коштів тощо сприяє формуванню позитивних відносин між органами місцевої влади та громадянином, що є запорукою зміцнення довіри між даними суб'єктами взаємовідносин.

Шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики

Питання зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні є надзвичайно актуальним та важливим сьогодні. На сучасному етапі діяльність українських органів місцевої влади перебуває під значним тиском зовнішніх факторів, при чому уникнути ризиків пов'язаних з ними практично неможливо.

Війна в Україні вносить корективи в діяльність органів влади не лише на технічному рівні, але й нормативно-правовому та фінансово-економічному. Окрім змін пов'язаних з війною, органам влади потрібно виконувати усі вимоги поставленні Єврокомісією, щоб забезпечити ефективний перехід на ведення діяльності згідно європейським стандартам. Відповідно до ситуації, яка склалася сьогодні виникають труднощі щодо зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади.

Перед тим, як визначити шляхи зміцнення довіри громадян на основі впровадження міжнародної практики, варто відмітити, що важливим завданням в період війни та глибокої фінансово-економічної кризи для органів

місцевої влади являється збереження стійкості управлінської діяльності. Забезпеченню даної стійкості сприятиме поєднання двох основних управлінських механізмів, а саме: механізму передбачуваного врядування та механізму спільного врядування (див. рис. 3.1).

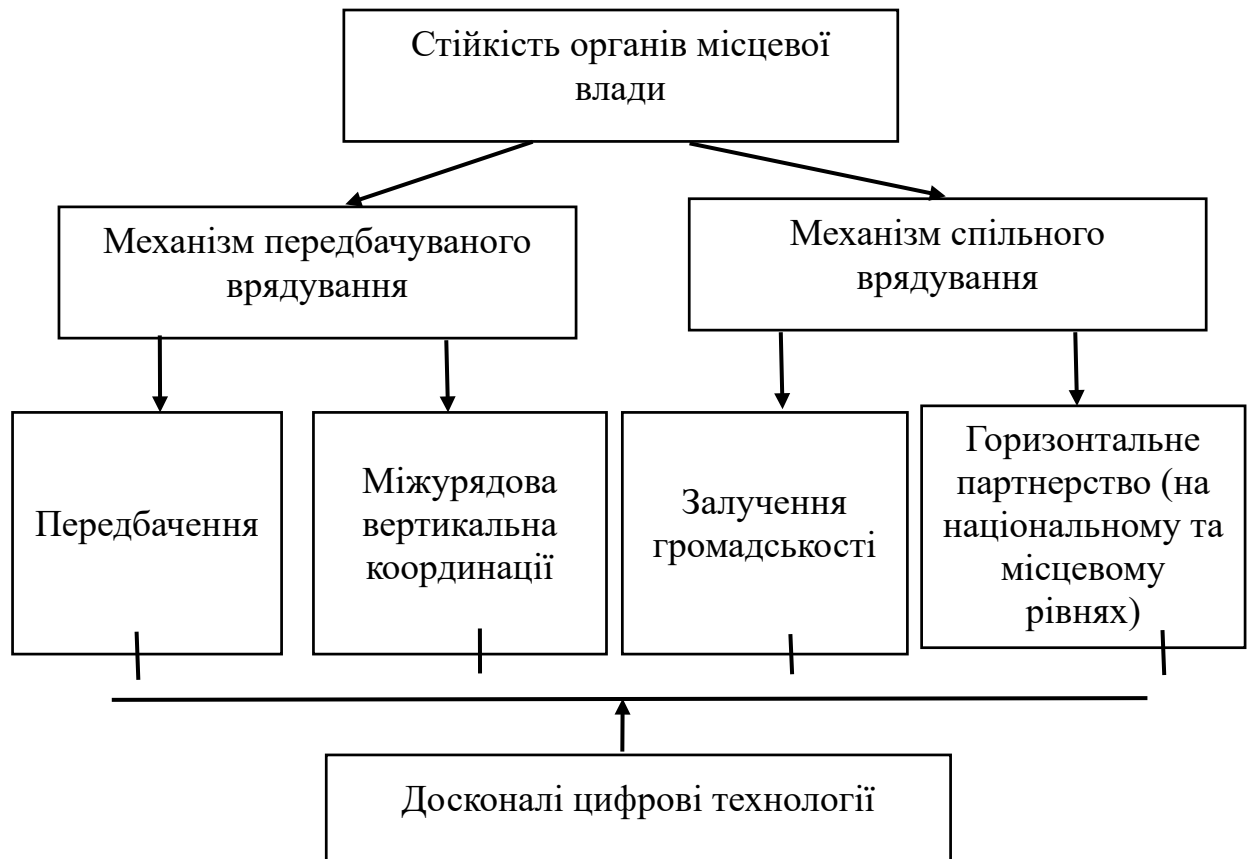


Рис. 3.1. Складові механізми управлінської стійкості органів місцевої влади*

*Джерело: сформовано автором

З даних Рис. 3.1 можна спостерігати двох сторонній взаємозв'язок, який полягає в наступному: по-перше на рівень довіри громадян впливає стійкість органів управління, а по-друге дана стійкість залежить від самих громадян, адже механізм спільного врядування базується на взаємодії органів місцевої влади з громадянами.

Враховуючи те, що механізм передбачуваного врядування формується на основі рішень прийнятих центральною владою, то головним засобом

зміцнення довіри громадян, який можуть використовувати органи місцевої влади являється формування ефективного механізму спільного врядування.

Варто відмітити, що саме на механізм спільного врядування роблять акцент органи місцевої влади зарубіжних країн, які дотримуються основних засад дотримання демократії під час здійснення управлінської діяльності.

Враховуючи міжнародний досвід та визначенні механізми стійкості органів місцевої влади можна зазначити, що для налагодження ефективної взаємодії органів місцевої влади з громадянами необхідно:

алучати до участі громадян у діяльність органів місцевої влади. Сучасний зарубіжний досвід вказує на те, що участь громадян в процесі діяльності органів місцевої влади являється найефективнішим методом зміцнення довіри громадян. Відповідно до цього, необхідним заходом є розширити можливості взаємодії управління на місцевому рівні та населення регіону. Враховуючи те, що в даний час спілкування громадян з місцевою владою відбувається лише в процесі надання адміністративних послуг доцільним би було враховуючи досвід Польщі, яка свого часу ефективно пройшла процес децентралізації, сформувати спеціалізовані відділи при управліннях ОТГ. На данні відділи покласти питання вирішення існуючих місцевих проблем та збір пропозицій щодо розвитку громад. Головною перешкодою в даному процесі може стати обмеженість бюджетних ресурсів, адже формування таких відділів потребує залучення нових працівників. Тому доречним для визначення ефективності даних відділів сформувати при існуючій базі центрів надання адміністративних пропозицій відділ скарг та пропозицій жителів громади. Формування даного відділу сприятиме зростанню довіри місцевих жителів до органів влади, оскільки вони будуть мати впевненість у тому, що їх скарги та пропозиції будуть почуті та розглянуті.

прияти розвитку горизонтального партнерства на місцевому рівні. Світова практика вказує на те, що ефективно горизонтальне партнерство являє запорукою систематичного зміцнення довіри громадян. На сьогодні в у

Україні врахування вимог та пропозицій громадських організацій практично не здійснюється, а навпаки їх діяльність базується на визначених засадах органами місцевої влади. Дана ситуація суперечить основам демократичного ладу в країні та зменшує рівень довіри громадян. Відповідно до цього, важливим кроком у зміцненні довіри у жителів громад буде врахування пропозицій та проєктів сформованих громадськими організаціями. Окрім цього важливим заходом у налагодженні даного партнерства буде стимулювання та мотивація місцевою владою усіх існуючих громадських організацій на території громад максимально взаємодіяти з населення з метою врахування думки кожного при формуванні пропозицій і проєктів.

дійснювати прогнозування на місцевому рівні. Для того, що максимально забезпечити зростання довіри громадян місцевим органам влади необхідно максимально реалізовувати те, що було ними визначено у сформованих стратегіях. Відповідно до цього важливим є правильно спрогнозувати можливі результати від управлінських дій, щоб зменшити кількість змін у прийнятих управлінських рішеннях. Завдяки ефективному прогнозуванню місцеві органи влади можуть працювати на принципі «сказано-зроблено». Виконання поставлених цілей та зобов'язань перед громадою є забезпечує можливість постійного підвищення рівня довіри громадян до влади на місцях.

истематично проводити модернізацію електронного урядування та публічного інформування. Новизна технічної бази урядування та інформативності громадян сприяє донесенню максимально правдивої інформації до кожного громадянина. Враховуючи існуючі проблеми з викривленням інформації ЗМІ щодо діяльності застосування новітніх технологій для збільшення прямого інформування жителів громад сприятиме зміцненню довіри до органів місцевої влади. На сьогодні головним завданням органів влади кожної громади має бути формування безпечно інформаційної е-платформи, яка буде доступною для кожного

громадянина. Дану інформаційну е-платформу варто формувати окремо від сайтів міських органів влади та сформувати її як всесторонню. Всесторонність такої е-платформи має полягати в наступному на ній має бути розміщена достовірна інформація місцевих органів влади, громадських організацій з можливості надання рекомендацій та коментарів громадян. Така е-платформа сприятиме ефективному аналізу та оцінці позиції громадян, щодо результативності діяльності органів влади на місцях. На сьогодні е-платформи являються найефективнішим методом налагодження прямого спілкування влади та громадянина. Врахування усіх пропозицій та зауважень громадян є важливим чинником зміцнення довіри до органів влади.

Зауважимо, що доречим було б формування інформаційної е-платформи для громадян на автономних засадах. Дані е-платформи можуть сприяти:

осиленню участі, ініціативи та залучення громадян на всіх рівнях до суспільного життя;

ідвищення прозорості процесу прийняття рішень, підзвітності демократичних установи;

окращити реагування суб'єктів владних повноважень на звернення громадян;

прияти громадським обговоренням та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень.

Відповідно до визначених переваг застосування інформаційних е-платформ для жителів громад можна зауважити, що одночасно завдяки їм можна об'єднати майже усі вище визначенні напрямки впровадження міжнародного досвіду щодо зміцнення довіри громадян до місцевих органів влади. Інформаційні е-платформи будуть ефективним інструментом запровадження європейського досвіду спілкування влади та кожного громадянина країни. При цьому такі платформи вказуватимуть на спрямованість міських органів влади щодо цифровізації відносин із жителями громади. Враховуючи сучасну ситуацію щодо існування загрози суверенітету

України та зарубіжний досвід, формування цифрової влади країни є важливим засобом забезпечення її стійкості, що в свою чергу сприятиме зміцненню довіри громадян.

Ще одним важливим заходом зміцнення довіри громадян є покращення обслуговування та надання консультації кожному, що вимагає розширення кадрового складу місцевих органів влади. Сьогодні на міжнародному рівні робота у органах місцевої влади є визнаною найпрестижнішою та високооплачуваною. В Україні ж через дефіцит місцевих бюджетів кількість посад досить мала, враховуючи усі напрямки діяльності громад. Відповідно до цього рекомендується для того, щоб вирішити дефіцит кваліфікованих кадрів у вирішенні питань, які потребують опитування, уточнення та задіяння громадян для правильного визначення управлінського рішення заключити договори співпраці по визначених напрямках з громадськими організаціями. Договори співпраці у прийнятті найоптимальнішого рішення стосовно існуючих проблем у громаді сприятимуть зміцненню довіри громадян, оскільки громадські організації в період війни мають значно вищий рівень довіри, ніж управлінські інституції.

Повертаючись до складових механізму управлінської стійкості органів місцевої влади також варто відмітити, що для того, щоб впровадження міжнародного досвіду у механізм спільного врядування було ефективним, механізм передбачуваного врядування також має бути сформований на належному рівні та з врахуванням усіх євроінтеграційних вимог.

Таким чином, найперспективніші шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики полягають у сприянні участі громадян у їх діяльності та прийнятті управлінських рішень, а також максимальна цифровізація діяльності місцевої влади.

ВИСНОВКИ

Отриманні результати проведеного дослідження надають можливість сформулювати наступні висновки.

Під час написання кваліфікаційної роботи було досягнути головної мети, а саме було визначено можливості та шляхи впровадження міжнародної практики зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні.

Вивчаючи основні засади налагодження довіри громад до органів місцевої влади, було встановлено, що наявність довіри громадян до влади являється головною ознакою сучасної демократичної та правової держави. Було виявлено, що місцеві органи влади є ближчими до громадян, що відповідно впливає на формування довіри до неї. Також було встановлено, що довіра громадян до місцевої влади має важливе значення у згуртованості населення та забезпечує належний рівень врядування, а також вона визначає наявність соціального капіталу в країні. В ході дослідження було встановлено, що довіра до влади в більшій мірі досліджується з соціальної точки зору. На підставі проаналізованих досліджень було сформульовано твердження, що довіра до органів влади – це віра в те, що органи влади ефективно виконують свої функції, що призведе до бажаного результату навіть коли ніхто не спостерігає. Було визначено, що на формування довіри до органів місцевої влади впливають наступні фактори: користь державних установ відповідальній спільноті; відсутність підозр у нецільову використанні бюджетних грошей; індивідуальне сприйняття нерівності доходів; політичні та культурні фактори; соціальне становище громадян та демографічні фактори. Було визначено, що довіра до влади являється основою формування системи управлінської діяльності органів місцевої влади.

Вивчаючи нормативно-правові основи забезпечення належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади в Україні, було встановлено, що вагоме значення у забезпеченні належного рівня довіри громадян до місцевої влади належить правовому забезпеченню контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, який являється процесом формування, реалізації та

постійного підтримання нормативно визначеної якості відповідної діяльності, що забезпечують досягнення її мети за допомогою нормативно-правових засобів. Було визначено, що нормативно-правову основу налагодження належного рівня довіри громадян до органів місцевої влади формують: Конституція України, Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування», Закон України «Про державну службу» та інші нормативно-правові акти, які регулюють діяльність органів місцевої влади. Під час дослідження було встановлено, що внутрішній контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування є найбільш врегульованим законодавством і деталізується через місцеву нормотворчу діяльність цих органів. Було встановлено, що нормативно-правова база має вагоме значення на формування довіри до органів місцевої влади, адже кожен орган влади отримує легітимацію через пряме волевиявлення населення країни (через вибори) і виступає як орган народного представництва.

Аналізуючи рівень довіри громадян до органів місцевої влади на сучасному етапі, було визначено, що рівень довіри до місцевих органів влади в Україні являється показником налагодження прямого взаємозв'язку між державою та її громадянином. Було досліджено, що довіра громадян до органів місцевої влади в Україні базується на ефективно сформованому механізмі забезпечення підзвітності органів місцевої влади перед громадянами, що проживають на території, яка підлягає їхньому контроль та управлінню. Також було встановлено, що довіра громадян має ключове значення для визнання легітимності влади та визначає рівень задоволеності громадян діями місцевими державними інституціями. Під час проведення дослідження було визначено, що довіра громадян до органів місцевого значення в довоєнний період в Україні була значно вищою, а ніж до центральних органів влади та визначалася позитивним відсотковим значенням балансу довіра-недовіра. А з початком повномасштабного вторгнення окупаційних військ росії на

територію України значно підвищився рівень довіри до центральних органів влади. При цьому було досліджено, що перевага довіри громадян до центральних органів влади тривала лише перший рік війни, в той час як показник довіри до місцевих органів влади характеризується стабільним значенням. Відповідно до цього було сформувано твердження, що рівень довіри громадян до органів місцевої влади у період існування економічної та політичної кризи являється більш стабільним, а ніж рівень довіри до центральних органів влади.

Досліджуючи проблемні аспекти налагодження довіри громадян до органів місцевої влади України, було встановлено, що на сучасному етапі існує значна кількість факторів, які негативно впливають на формування довіри. В ході дослідження було визначено ряд проблем, які пов'язані з реформою децентралізації та подальшим її розвитком. Було встановлено, що визначені проблеми децентралізації мають негативний вплив на рівень довіри громадян до місцевих органів влади. Також було визначено, що існує ряд проблем, які мають вплив на процес налагодження довіри громадян, що мають бути вирішені на законодавчому рівні. Зокрема, дані проблеми були визначені у наступних сферах: повноваження місцевих органів влади, законодавче врегулювання, підвищення фінансової спроможності громад, соціальній сфері, завершення війни та повоєнної відбудови. Вирішення визначених проблем може вплинути на налагодження довіри громадян до органів місцевої влади. Також було встановлено, що на сучасному етапі досить важливою проблемою в процесі налагодження довіри громадян до органів місцевої влади в Україні є відсутність належного рівня підзвітності та відкритості. Визначено, що сьогодні значна частка сфер діяльності місцевої влади відповідно по існуючих показниках підзвітності не досягає навіть 50 %, а також існують проблеми з інформаційною відкритістю органів місцевої влади з метою уникнення безпекових ризиків, які виникають в наслідок ведення окупаційних дій країни-агресора росії. Також було встановлено, що проблемним аспектом налагодження довіри громадян являється подання «викривленої» інформації

ЗМІ, які з комерційною ціллю висвітлюють у не зовсім позитивному ракурсі діяльність органів місцевої влади. В ході дослідження було встановлено, що до проблем налагодження довіри громадян до органів влади можна віднести соціально-економічну нерівність регіонів, що досить часто провокує виникнення конфліктних ситуацій між громадою та її керівництвом.

Досліджуючи міжнародний досвід зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади, було встановлено, що в даний час у світі основою здійснення діяльності органів влади являється концепція нового державного менеджменту (НПМ), яка передає кільцеві методи передачі від приватного сектору (громадян) до органів влади. Було визначено, що у багатьох країнах світу місцеві органи влади перейняли методи громадської участі та методи, які дозволили їм краще зрозуміти потреби громадян. В результаті дослідження було встановлено, на світовому рівні активно впроваджуються нові методи та інструменти участі громадян у діяльності органів влади. Встановлено, що головною метою такого впровадження є дозволити громадянам реально впливати на суспільні справи або розглядати їх як експертів у процесі прийняття рішень. Визначено, що участь громадян у діяльності органів місцевої влади може приймати різні форми, кожна з яких сприяє демократичному функціонуванню органів місцевої влади.

За результатами проведеного дослідження було визначено шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні на основі впровадження міжнародної практики. Запропоновано формування інформаційної е-платформи для жителів громад. Дана е-платформа об'єднає у собі найефективніші шляхи зміцнення довіри громадян, а саме: сприятиме залученню громадян до участі у діяльності органів місцевої влади; сприятиме розвитку горизонтального партнерства на місцевому рівні; забезпечить ефективне прогнозування на місцевому рівні; сприятиме модернізації електронного урядування та публічного інформування. Запропоновані шляхи зміцнення довіри громадян до органів місцевої влади в Україні є ефективними у застосуванні як у воєнний час, так і період відбудови країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Building Trust to Reinforce Democracy Summary brief presenting the main findings
- f
- B
- Huss O., Keudel O. National Security in Local Hands? *How Local Authorities*
- in
- Ы
- Kukolovich P. i Guretskyi M.A. (2018). Kiedy urzędnicy mogą tylko wygrać: głosowanie ekonomiczne w wyborach do samorządów lokalnych w Polsce. *Polityka*
- B
- Machalitsa, B. (2021). Polska stoi u progu przemian politycznych i społecznych. *Mocznik Postępowy Fundacji na rzecz Postępowych Studiów Europejskich 2021,*
- W
7. C
- D
- Pawłowska A. et al. (2020), Społeczne rady i komisje jako (nie)obecny uczestnik
- B
10. Madzik-Maruszak K. (2020), Społeczne rady i komisje – doświadczenia Europejskie, in: Społeczne rady i komisje jako (nie)obecny uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego, eds. A. Pawłowska et al., *Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR,* 10.1017/c5028ec3e (дата звернення: 29.04.2024)
- A
11. Rajca L. (2022). Forms of Public Participation in the Polish Local Government. *Jan*
- W
- Statement by President von der Leyen on the Commission's opinions on the EU membership applications by Ukraine, Moldova and Georgia. *Statement by the*
- P
- The importance of community participation in the effective work of local self-
- B
- B
- B
- B
- Дата звернення: 04.04.2024)

(дата звернення: 02.05.2024)

Tomakova I. An Empirically-Aligned Concept of Trust in Government NISPAcee.

J

o

и

Ї

Банар О.В. Сучасні проблеми ефективності функціонування органів державного управління. *Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2021/3.

s

бюджетний кодекс України із змінами внесеними згідно із Законом України №3460-IX від 09.11.2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456->

r

Волянська О.В. Довіра до публічної влади та чинники, що її зумовлюють у надзвичайних ситуаціях. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого* №2 (45), 2020. С. 167-180

бюсподарський кодекс України із змінами внесеними згідно із Законом України №3587-IX від 22.02.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 05.04.2024)

Даркович А., Гацко В. Відкритість чи допомога армії? Що впливає на довіру до органів місцевої влади. *Інтернет-видання «Вокс Україна»*, 18 січня 2024 року. (дата звернення: 15.04.2024)

Довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян України (липень-серпень 2021р.). *Український центр економічних та*

и

закон України « Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» № 2259-IX від 12.05.2022 року. URL:

m

закон України «Про державну службу» із змінами внесеними згідно із Законом

h

и

и

№ 3585-IX від 22.02.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889->

акон України «Про місцеве самоврядування в Україні» із змінами внесеними згідно із Законом №3603-IX від 23.03.2024 року. URL: звернення: 06.04.2024)

акон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» із змінами в

інституція України із змінами внесеними згідно із Законом №27-IX від 03.09.2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96->
с

Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні затверджена Розпорядженням №333-р Кабінету Міністрів

У

м

р

Левчук Б.О., Мелих О.В. Довіра як спосіб легітимації влади. *Національний*

У

Лінійник В. Рейтинг прозорості місцевих рад. Хто пасе задніх у 2024 році.

Інформаційне інтернет-видання «Чесно» від 7 березня 2024 року. URL:

д

Нерепелиця Н.О. Довіра, як чинник політичного розвитку: погляд Френсіса

Фукуями. *Теорія та історія політичної думки, Випуск 2, 2019.* С. 11-16

адатковий кодекс України із змінами внесеними згідно із Законом України

№3603- IX від 23.02.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755->

т

Постанова Кабінету Міністрів України № 263 «Про деякі питання

забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем,

електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах

к

б

н

н

Реформа децентралізації. *Інформація офіційного сайту «Урядовий портал»*.
засіу (дата звернення: 14.04.2024)

Слободяник І. Децентралізація: що далі? *Електронне видання «Українська правда»*, 30 серпня 2023 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/>

Тимофеев С.П. Загальні засади забезпечення відкритості та прозорості органів публічної влади в Україні. *Публічне управління та регіональний розвиток (11)*,

Тищенко І.Г., Писаренко В.П. Організаційно-правові засади діяльності місцевих органів влади. *Інвестиції: практика та досвід №19, 2021*. С. 87-93
ивільний кодекс України із змінами внесеними згідно із Законом України №3587-IX від 22.02.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435->

Чудик Н. Правове регулювання громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства, №4*